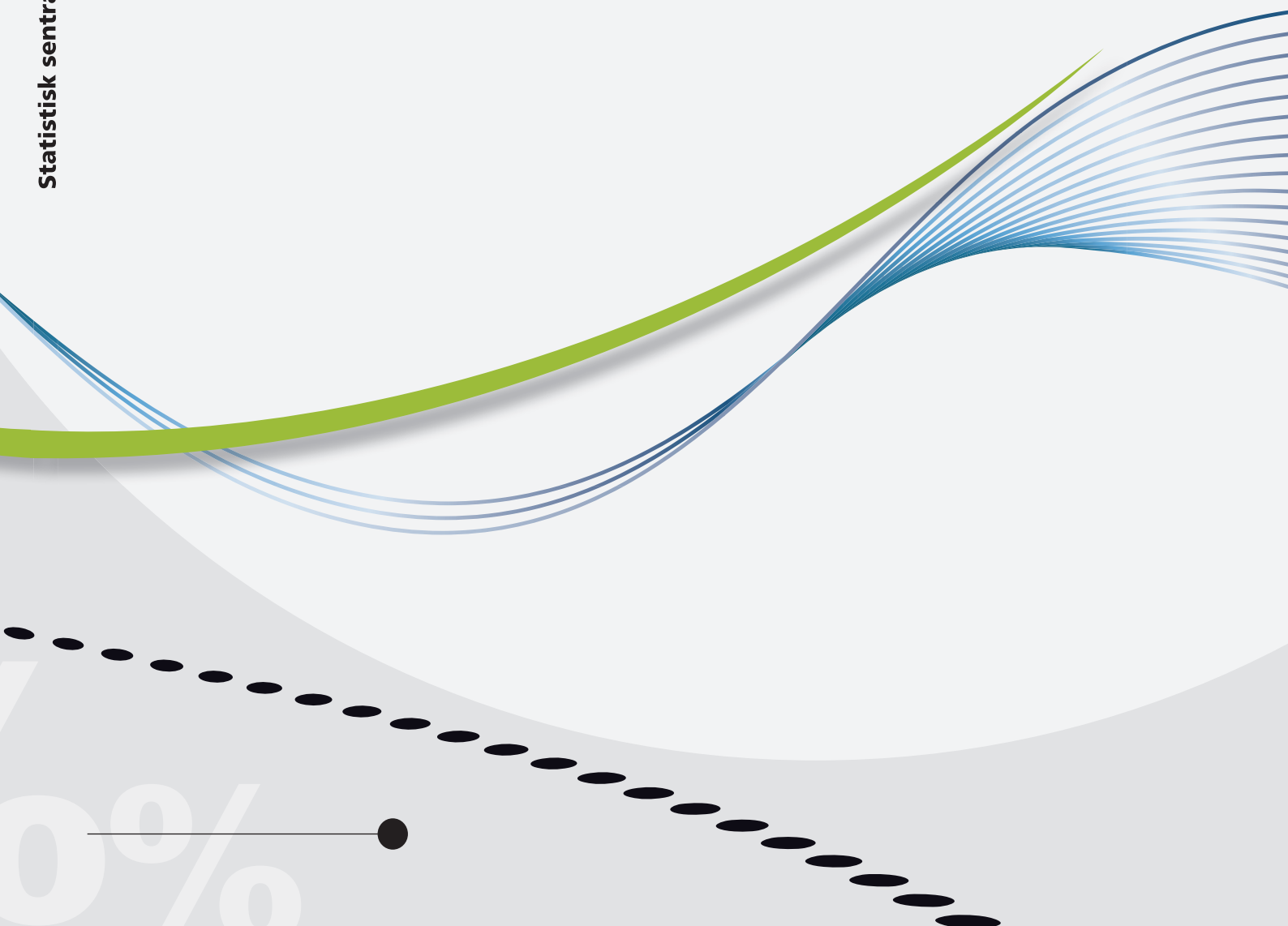


Sverre Amdam

Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2014

Dokumentasjon



Sverre Amdam

Undersøkelse om rusmidler og tobakk 2014

Dokumentasjon

Notater I denne serien publiseres dokumentasjon, metodebeskrivelser, modellbeskrivelser og standarder.

Side 9 er rettet 16. juni 2015.

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler	..
Publisert april 2015	Oppgave mangler foreløpig	...
	Tall kan ikke offentliggjøres	:
ISBN 978-82-537-9135-7 (elektronisk)	Null	-
	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
	Foreløpig tall	*
	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
	Desimaltegn	,

Forord

Denne rapporten beskriver Statistisk sentralbyrå (SSB) sin gjennomføring av undersøkelsen om tobakk- og rusmidler 2014. Undersøkelsen ble gjennomført i 2014 i samarbeid med Statens institutt for rusmiddelforskning (Sirus).

Ved Seksjon for personundersøkelser har Sverre Amdam hatt ansvaret for å gjennomføre undersøkelsene. Thore Nafstad Bakke ved Seksjon for statistiske populasjoner har trukket utvalget. Solveig Myklestad, ved seksjon for personundersøkelser har vært ansvarlig for programmering av spørreskjema og tilrettelegging av data.

Statistisk sentralbyrå, 19. mars 2015.

Anne Sundvoll

Sammendrag

Undersøkelsen om tobakk- og rusmidler har blitt gjennomført årlig siden 2012 av Statistisk sentralbyrå (SSB), og dette er dermed tredje gang den gjennomføres av SSB. Undersøkelsen er finansiert av Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS). Hovedformålet med undersøkelsen er å kartlegge nordmenns bruk og vaner knyttet til alkohol, tobakk og andre rusmidler. I denne dokumentasjonsrapporten presenteres en metodisk dokumentasjon av datainnsamlingen.

Utvalget er trukket blant personer i alderen 16-79 år. Utvalget er trukket disproporsjonalt for å sikre flere observasjoner fra aldersgruppen 16-30 år. Vekter som korrigerer for denne overrepresentasjonen er dokumentert i rapporten.

Det ble oppnådd intervju med 59 prosent av utvalget. Den viktigste årsaken til at vi ikke fikk svar fra alle var at vi ikke kom i kontakt med alle personene i utvalget. Andelen vi ikke oppnådde kontakt med var på 23 prosent. I tillegg var det 12 prosent som oppgav at de ikke ville delta. I denne rapporten dokumenterer vi skjevheter som følge av dette frafallet.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
1. Bakgrunn og formål	6
2. Utvalg	6
3. Datainnsamling	7
3.1. Innsamlingsmetode	7
3.2. Feltperiode	7
4. Datakvalitet	8
4.1. Skjevhet	8
4.2. Frafall	9
5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalgsundersøkelser	11
5.1. Eksempel på bruk av formel og tabell	13
6. Pc-assistert intervjuing, innsamlingsfeil og bearbeidingsfeil	14
7. Vekter	14
7.1. Framstilling av vekter	14
7.2. Designvekter	15
7.3. Frafallsvekter.....	15
Vedlegg A: IO-brev	17
Vedlegg B: Foresattebrev	18
Vedlegg C: Spørreskjema	19
Vedlegg D: Instruks til intervjuere	52

1. Bakgrunn og formål

I 2014 gjennomførte Statistisk sentralbyrå (SSB) tredje runde av intervjuundersøkelsen om tobakk- og rusmidler. Undersøkelsen ble gjennomført i samarbeid med Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS). Formålet er å kartlegge bruken av tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike grupper av befolkningen. Undersøkelsen vil være med å danne grunnlag for tiltak og evaluering av virkemidler på rusmiddelfeltet. Hovedresultater fra undersøkelsen vil blant annet bli publisert i rapporten "Rusmidler i Norge", som kan lastes ned gratis fra www.sirus.no.

I tillegg til et fast sett av spørsmål for kartlegging av bruk av ulike rusmidler og tobakk er det også en gruppe spørsmål som skal stilles hvert tredje år. I 2014 gjaldt dette spørsmål om kjøp av alkohol og tobakksprodukter i, og på vei hjem fra utlandet, samt egenproduksjon av alkohol. Dette ble gjort for å kartlegge andelen uregistrert alkohol- og tobakkskonsum i Norge, altså produkter som ikke er kjøpt på lovlige utsalg i landet. Det ble også lagt til enkelte spørsmål i undersøkelsens faste del. Dette gjaldt spørsmål omkring avhold.

Intervjutiden varierer ut i fra alder og forbruk. For eksempel stilles spørsmål om bruk av alle narkotiske stoffer og prestasjonsfremmende midler kun til personer i alderen 16-64 år.

I dette notatet presenteres en metodisk dokumentasjon av datainnsamlingen. Tabell 1 viser nøkkeltallene for undersøkelsen.

Tabell 1. Nøkkeltall

Nøkkeltall	Antall	Prosent
Utvalg (personer trukket ut for intervju)	3 700	100
Avgang (døde, personer bosatt i utlandet)	54	1,4
Bruttoutvalg	3 646	100
Frafall	1 509	41,3
Nettoutvalg (personer oppnådd intervju med)	2 137	58,6
Innsamlingsmetode: Telefonintervju		
Intervjutid: Varierende, mellom 18 og 30 minutter i snitt		
Feltperiode: 28. april- 30. juni 2014		

2. Utvalg

Utvalget er trukket fra SSBs befolkningsregister (BeReg) som er SSBs kopi av Folkeregisteret. Det er trukket et tilfeldig utvalg av 3 000 personer i alderen 16-79 år og et tilfeldig utvalg av 700 personer i alderen 16-30 år. Alderen regnes pr 01.01.2014.

Trekkdesignet medfører disproporsjonalitet i sammensetningen av utvalget. Dette må korrigeres med vektor dersom en ønsker å beregne resultater for hele utvalget samlet, eller for den yngste delen av utvalget. Vi velger likevel å overrepresenterte ungdom i utvalget for at man bedre skal kunne studere forskjeller i bruk av rusmidler blant ungdom.

Tabell 2. Utvalg fordelt på kjønn og aldersgrupper

Aldersgrupper	Menn	Kvinner	Totalt
16 - 19 år	203	186	389
20 - 29 år	506	503	1 009
30 - 39 år	288	267	555
40 - 49 år	301	281	582
50 - 59 år	240	226	466
60 år og over	218	228	446
Totalt	1 875	1 825	3 700

3. Datainnsamling

3.1. Innsamlingsmetode

Dataene ble samlet inn ved telefonintervju.

I forkant av intervjuet ble det sendt ut et informasjonsbrev, en brosjyre og et hjelpekort til alle som var trukket ut (se vedlegg 1–5). Foreldre til respondenter under 18 år mottok et eget informasjonsbrev om at barnet var trukket ut til undersøkelsen. Formålet med informasjonsbrevet er å sørge for at de som er trukket ut blir orientert om undersøkelsesopplegg, tema for undersøkelsen og personvern. I undersøkelsen var det nødvendig å hente inn så nøyaktige beregninger som mulig for alkoholenheter. Derfor blir det benyttet et hjelpekort for beregning av alkoholenheter (se vedlegg 5). Respondenter uten kjent telefonnummer mottok en egen forespørsel om kontaktopplysninger.

3.2. Feltperiode

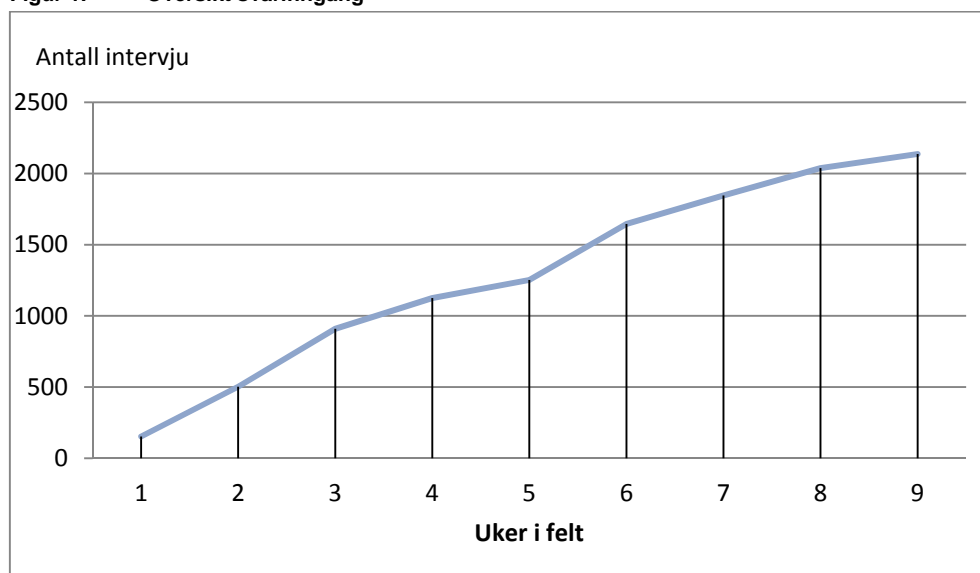
Datainnsamlingen ble gjennomført i perioden 28. april-30. juni

Utvalget ble delt i tre like tilfeldige puljer. For pulje 1 mottok 1 233 personer informasjonsmateriell kort tid før oppstart 28. april. To uker etterpå mottok nye 1233 personer (pulje 2) informasjonsmateriell. Om lag to uker etter dette igjen mottok de siste 1234 personene (pulje 3) informasjonsmateriellet. En slik oppdeling ble valgt for å sikre at det ikke gikk for lang tid mellom mottak av informasjonsmateriell og kontaktforsøk fra intervjuer, samt at vi kunne konsentrere kontakttid og rekruttering mot hver gruppe for seg.

I løpet av datainnsamlingen ble det sendt ut brev og SMS til de personene vi ikke klarte å komme i kontakt med. I brev og SMS ble oppdatert kontaktinformasjon etterspurt.

Tabell 2 viser en oversikt over svarinngang gjennom hele feltperioden.

Figur 1. Oversikt svarinngang



Figuren viser en relativt jevn svarinngang gjennom hele feltperioden. Dette skyldtes først og fremst inndelingen i tre puljer, hvor de ulike utsendingene førte til at det ble jobbet jevnt med om lag like stort antall respondenter gjennom hele datafangsten. Den litt lavere svarinngangen i uke 4 skyldes at det kun ble jobbet med oppfølging i denne perioden.

4. Datakvalitet

4.1. Skjevhet

Utvalgsskjevhet innebærer at fordelingen etter et bestemt kjennemerke er annerledes blant dem som ble trukket til undersøkelsen enn i befolkningen som helhet. Slik skjevhet kan oppstå i utvalgstrekkingen hvor tilfeldigheter kan føre til at enkelte kjennemerker er ulikt fordelt i utvalget og populasjonen (*utvalgsvarians*). Denne skjevheten skyldes tilfeldigheter i trekkingen. For å forhindre dette ble utvalget i undersøkelsen kontrollert for skjevheter når det gjelder alder, kjønn og fylke under trekkingen.

Dersom det likevel er slik at grupper er underrepresentert i bruttoutvalget, vil de veie for lite i de samlede resultatene. Det vil igjen bety at dataene vi har etter endt undersøkelse ikke representerer et tverrsnitt av det norske folk. Slike skjevheter er imidlertid erfaringsmessig små.

Det kan også oppstå skjevheter i forbindelse med *avganger*. Med avganger menes personer som ikke lenger er i målgruppen for undersøkelsen – herunder døde, personer bosatt i utlandet i minst 6 måneder (utvandret) og personer bosatt på institusjon I denne undersøkelsen var det 54 avganger på et utvalg av 3 700. Andelen avganger er lav og har ikke ført til noen betydelige skjevheter i utvalget.

De personene vi står igjen med etter at vi har fjernet avgangene, kalles *bruttoutvalget*. Dette er personene vi faktisk forsøker å intervju. Personene vi oppnådde intervju med, kalles *nettoutvalget*. Differansen mellom brutto- og nettoutvalget kalles *fracfall*. Frafall kan introdusere skjevheter i en utvalgsundersøkelse. Når fordelingen mellom brutto- og nettoutvalget for et bestemt kjennemerke er annerledes blant de som svarte enn blant de som ble forsøkt intervjuet kan det føre til skjevhet. Det innebærer at nettoutvalget ikke er statistisk representativt for målgruppen. Skjevhet i forhold til ett kjennemerke medfører ikke nødvendigvis at nettoutvalget er skjevt i forhold til andre kjennemerker. På den annen side gir godt samsvar mellom fordelingene i netto- og bruttoutvalget for ett eller flere kjennemerker ingen garanti for at utvalget ikke er skjevt på andre kjennemerker.

I vurderingen av utvalgsskjevhet bør en knytte større oppmerksomhet til avvikene mellom netto- og bruttoutvalget enn mellom bruttoutvalget og populasjonen.

Når det gjelder sammenlikninger mellom netto- og bruttoutvalget, er det alltid en risiko for at personene som faktisk har deltatt (nettoutvalget), skiller seg systematisk fra de personene som ikke har deltatt (fracfallet). Hvis temaet en studerer (den avhengige variabelen) har en særlig sterk sammenheng med kjennetegn som er skjevt fordelt i utvalget, for eksempel kjønn, alder, landsdel og utdanningsnivå, kan en vurdere å vekte datamaterialet for å redusere effekten av skjevhetene. Da vil all skjevhet med hensyn til de variablene man vekter etter bli rettet opp. Samtidig kan man aldri forsikre seg om at nettoutvalget er skjevt etter andre kjennemerker enn de vi har tilgang til. I realiteten er det ingen garanti at å vekte etter disse variablene vil rette opp all skjevhet introdusert ved frafall.

Tabell 3 viser sammenhengen mellom bruttoutvalget, frafallet og nettoutvalget sett opp i mot sentrale kjennetegn kjønn, alder, landsdel og utdanningsnivå. Tabellene viser også hvor store prosentvise avvik vi har mellom fordelingen av disse kjennemerkene i netto- og bruttoutvalget.

Tabell 3. Bruttoutvalg, frafall og nettoutvalg og differansen mellom netto- og bruttoutvalg fordelt på kjønn, alder og landsdel. Prosent

	Bruttoutvalg	Frafall	Nettoutvalg	Netto-Brutto
Kjønn				
Menn	50,6	52,2	49,5	-1,1
Kvinner	49,4	47,8	50,5	1,1
Alder				
16-20 år	13,2	10,7	14,9	1,7
21-30 år	26,8	32,8	22,7	-4,1*
31-40 år	14,3	16,3	12,9	-1,4
41-50 år	15,8	16,7	15,2	-0,5
51-60 år	12,2	11,7	12,6	0,2
61-79 år	17,6	11,8	21,8	4,2*
Landsdel				
Oslo og Akershus	23,8	25,8	22,4	-1,4
Hedmark og Oppland	7,4	6,2	8,4	1,0
Østlandet ellers	18,8	19,9	18,0	-0,8
Agder og Rogaland	14,7	13,4	15,6	0,9
Vestlandet	17,3	16,3	18,1	0,8
Trøndelag	8,6	8,8	8,4	0,2
Nord-Norge	9,3	9,7	9,1	-0,2
Utdannelsesnivå				
Ingen, uoppgitt eller grunnskole	35,7	42,6	30,8	-4,9*
Videregående	37,1	36,3	37,8	0,7
Høyskole eller universitet, lavere nivå	20,9	16,1	24,3	3,4*
Høyskole eller universitet, høyere nivå	6,2	5,1	7,1	0,9
Antall	3 646	1 509	2 137	

*Signifikant på 5 prosent nivå.

Rettet 16. juni 2015.

Tabellen viser at kvinner er noe overrepresentert i nettoutvalget, men forskjellen er liten og ikke signifikant. De ulike aldersgruppene avviker noe, og forskjellen er størst i aldersgruppen 21-30 år, som er underrepresentert med 4,1 prosentpoeng, og den eldste aldersgruppen (61-79), som er overrepresentert med 4,2 prosentpoeng. Disse avvikene er signifikante. Det er ingen klare forskjeller mellom personer bosatt i forskjellige landsdeler.

Respondenter med ingen utdanning og grunnskole er underrepresentert med henholdsvis 4,9 prosentpoeng, mens personer med utdanning på nest høyeste utdanningsnivå er overrepresentert med 3,4 prosentpoeng. Dette er signifikante og relativt høye tall, og viser at det er skjevheter hva gjelder kjennemerket utdanning mellom personer i brutto- og nettoutvalget.¹

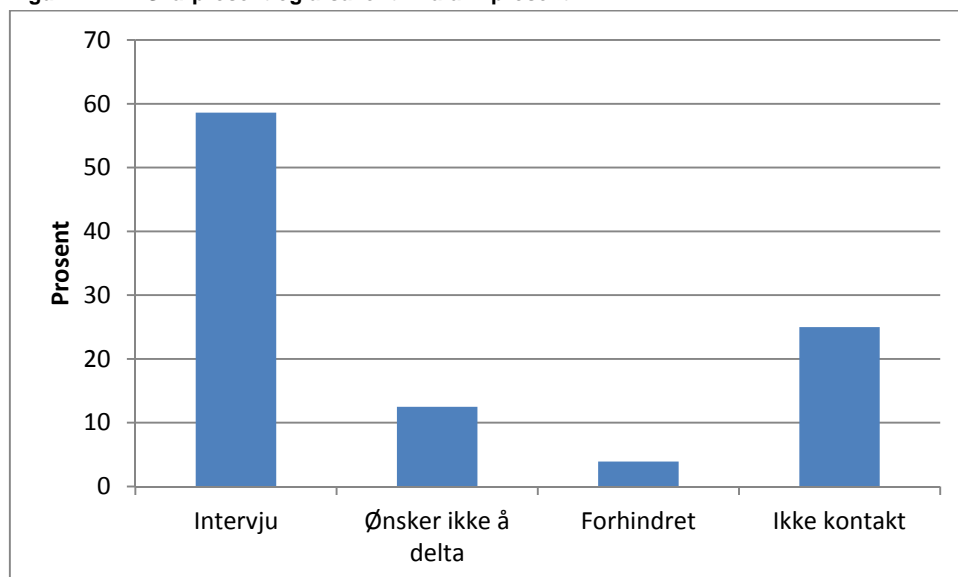
4.2. Frafall

Det vil alltid være en del personer som av ulike grunner ikke kan eller vil delta i intervjuundersøkelser. Vi deler årsaker til frafall inn i tre kategorier: 1) De som ikke ønsket å delta, 2) De som var forhindret fra å delta på grunn av språkproblemer eller sykdom, og 3) de vi ikke har lyktes å komme i kontakt med i løpet av feltperioden (angitt som "Ikke kontakt").

Figur 2 viser at "Ikke kontakt" var den høyeste frafallsgrunnen og at den var årsak til over halvparten av frafallet i gjennomsnitt. "Ikke kontakt" skapte 60 prosent av frafallet. 30 prosent av frafallet skyldtes at respondenten ikke ønsket å delta, mens 9,4 prosent av frafallet oppsto fordi intervjuobjektet var forhindret fra å delta.

¹ Tekst og tall er endret i avsnittet.

Figur 2. Svarprosent og årsaker til frafall i prosent



Tabell 4 viser hvordan bruttoutvalget fordeler seg prosentvis på intervju og ulike årsaker til frafall etter kjønn, alder, landsdel og utdanning for hvert kvartal.

Tabell 3. Svarprosent og årsaker til frafall etter kjønn, alder, landsdel og utdanning. Prosent av bruttoutvalg

	I alt	Intervju	Ønsker ikke å delta	Forhindret	Ikke kontakt	Antall personer
I alt	100	58,6	12,5	3,9	25,0	3 646
Kjønn						
Mann	100	57,3	13,0	4,0	25,7	1 846
Kvinne	100	59,4	12,1	3,8	24,2	1 800
Aldersgrupper						
16-20 år	100	66,7	10,3	1,1	22,0	478
21-30 år	100	49,7	11,3	4,5	34,4	973
31-40 år	100	52,7	9,8	7,3	30,3	522
41-50 år	100	56,0	13,6	2,9	27,5	579
51-60 år	100	60,1	16,7	2,5	20,7	449
61-79 år	100	72,1	14,4	4,2	9,3	645
Landsdel						
Akershus og Oslo	100	55,9	9,7	7,3	27,1	876
Hedmark og Oppland	100	65,4	10,8	1,5	22,3	269
Østlandet ellers	100	55,6	13,4	3,3	27,7	674
Agder og Rogaland	100	61,2	14,8	2,7	21,4	528
Vestlandet	100	60,9	13,5	3,2	22,5	631
Trøndelag	100	57,9	13,2	2,8	26,1	318
Nord-Norge	100	56,6	14,4	2,7	26,4	334
Utdanningsnivå						
Ingen, uoppgitt eller grunnskole	100	50,7	12,7	6,3	30,3	1 301
Videregående	100	60,0	15,4	2,2	22,8	1 356
Høyskole eller universitet, lavere nivå ..	100	68,3	8,3	2,4	21,1	762
Høyskole eller universitet, høyere nivå ..	100	66,1	8,8	5,3	19,8	227
Antall		2 137	457	142	910	3 647

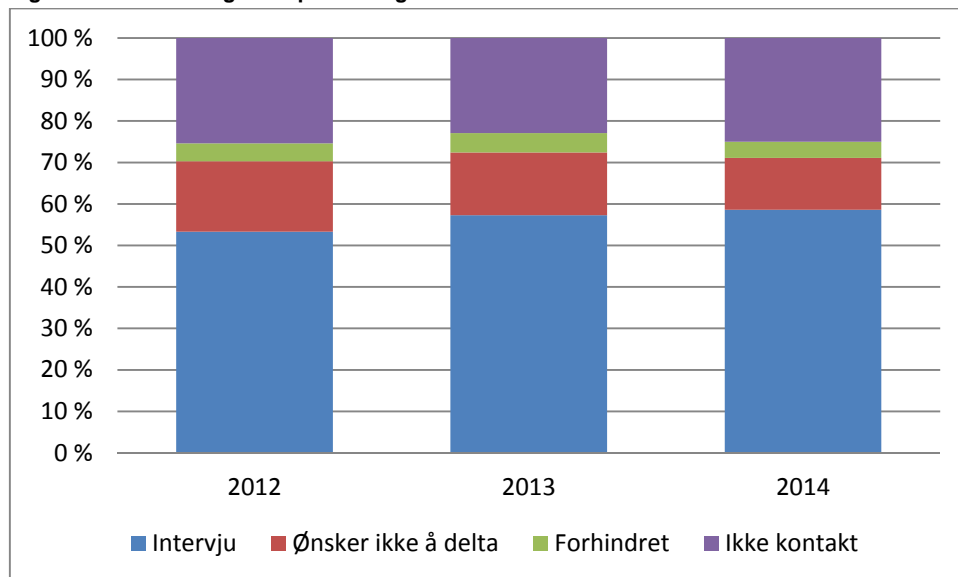
Tabellen viser at kvinner har noe lavere frafall enn menn, med en lavere andel ikke-kontakt, kombinert med at flere kvinner blir med når vi først får tak i dem. Kjønnforskjellene er imidlertid svært små.

Med unntak av den yngste aldersgruppen (16-20) er frafallet høyere for yngre aldersgrupper, og stigende jo eldre personene er. Dette henger sammen med at de yngre aldersgruppene er vanskeligere å få tak i (ikke-kontakt), kontra de eldre. Unntaket er de yngste, som har lav ikke-kontakt andel. Forskjellen beror på ulikt tilgjengelighetsmønster i ulike aldersgrupper. Hvis man ser på andelen som ikke ønsker å delta i ulike aldersgrupper ser man at yngre aldersgrupper er mer villig til å delta om vi først får tak i dem, noe som utjevner ulikheten i svarprosent noe.

Forskjellene mellom landsdeler er små, men man ser en viss forskjell mellom Hedmark/Oppland, Agder/Rogaland, Vestlandet og resten av landet. Forskjellene skyldes hovedsakelig ulik kontaktrate (andel ikke-kontakt).

Som kommentert ovenfor minker frafallet med økende utdanning. Spesielt personer som har lav, ingen eller ikke har registrert utdanning i SSB sine registre har lav intervjuandel. I denne gruppen fikk vi kun intervju med om lag 50 prosent av utvalget. I gruppen med videregående fikk vi intervju med 60 prosent, som er veldig likt det totale snittet, mens de med høyere utdanning var noe overrepresentert. Man kan videre se at forskjellene skyldes at de med lavere eller ingen utdanning er både vanskeligere å få tak i, samt at de i mindre grad ønsker å være med om man får tak i dem.

Figur 3. Utvikling i svarprosent og frafall 2012-2014



Figur 3 viser utviklingen i svarprosent og frafallsårsakene «ønsker ikke å delta», «forhindret» (inkluderer annet frafall) og «ikke kontakt» fra undersøkelsen første gang ble gjennomført av SSB i 2012 og frem til 2014. Fraffallet har minket over tid, noe som i hovedsak skyldes at andelen som ikke ønsker å delta er redusert (økt rekrutteringsrate). Kontaktraten (ikke kontakt) hadde en liten reduksjon i 2013, men har steget noe i 2014. Andelen som er forhindret har ligget stabilt på i underkant av fem prosent.

5. Statistisk usikkerhet og feilmarginer ved utvalgsundersøkelser

Utvalget til undersøkelsen er trukket tilfeldig fra BeReg, Statistisk sentralbyrås kopi av Folkeregisteret. Gjennom utvalgsundersøkelser kan vi anslå forekomsten av ulike fenomener i en stor gruppe (populasjonen) ved å måle forekomsten bare i et mindre utvalg som er trukket fra populasjonen. Det gir store besparelser sammenlignet med om vi skulle gjennomført målingen i hele populasjonen, men samtidig får vi en viss usikkerhet i anslagene. Denne usikkerheten kan vi beregne når vi kjenner sannsynligheten for at hver enkelt enhet i populasjonen skal bli trukket til utvalget.

Metoden som brukes til å beregne et anslag (estimatet), kalles en estimator. Det er to aspekter ved en estimator som er viktige. For det første bør estimatoren gi omtrent korrekt verdi ved gjentatte forsøk. Det vil si at den «treffer målet» i den forstand at ved gjentatt trekking av utvalg, vil gjennomsnittsverdien av estimatene være sentret rundt den sanne populasjonsverdien; estimatoren er *forventningsrett*. I

tillegg trenger vi et mål på hvor stor variasjon rundt populasjonsverdien estimatene har ved gjentatt trekking av utvalg. Det er denne variasjonen som er den statistiske usikkerheten til estimatet, og det vanlige målet er *standardfeilen*, *SE* (fra det engelske begrepet "standard error"), til estimatet. *SE* er definert som det estimerte standardavviket til estimatoren. *SE* forteller dermed hvor mye et anslag i gjennomsnitt vil avvike fra den sanne verdien.

Som en illustrasjon: La oss si vi ønsker å estimere prosentandelen kvinner, P_0 , i en befolkning (populasjon) med størrelse N . Anta utvalget av størrelse n er trukket tilfeldig, det vil si at alle enheter har samme sannsynlighet n/N for å bli med i utvalget. La P være prosentandelen kvinner i utvalget. Da er P en forventningsrett estimator for P_0 og standardfeilen er gitt ved:

$$SE(P) = \sqrt{\frac{P(100-P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}$$

Estimeringsfeilen vi begår er forskjellen mellom P og P_0 . Denne er selvfølgelig ukjent, men vi kan gi et anslag, *feilmarginen*, på hvor stor den med en gitt sannsynlighet kan være. Feilmarginen er definert som $2 \cdot SE$. Intervallet

$$(P - 2 \cdot SE, P + 2 \cdot SE)$$

er et 95 prosent konfidensintervall. Det betyr at sannsynligheten for at intervallet dekker den sanne verdien P_0 er 0,95 (95 prosent). Eller sagt på en annen måte, ved gjentatte utvalg så vil 95 prosent av intervallene dekke den sanne verdien P_0 . Vi sier da at det er 95 prosent *sikkerhet* for at det *beregnete* intervallet dekker den sanne verdien. For utledning av disse formlene og tilsvarende resultater for andre typer variable og for mer kompliserte utvalgsplaner som stratifiserte utvalg og flertrinnsutvalg viser vi til Bjørnstad (2000).

I faktaboksen oppsummeres begrepsdefinisjoner og formler for estimering av prosent all i en populasjon

Statistisk usikkerhet for estimering av prosentandel av et kjennetegn ved enkelt tilfeldig utvalg

N	antall enheter i populasjonen
n	antall enheter i utvalget, trukket enkelt tilfeldig
P_0	prosentandel i populasjonen med kjennetegn a
x	antall enheter i utvalget med kjennetegn a
P	prosentandel i utvalget med kjennetegn a, $P = 100 \cdot (x/n)$
$100 - P$	prosentandel i utvalget som ikke har kjennetegn a

$$\text{Utvalgsvarians } \text{Var}(P) = \frac{P_0(100 - P_0)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)$$

95 prosent konfidensintervall for P_0 : $P \pm 2 \cdot SE$

$$\text{Standardfeil: } SE = \sqrt{\frac{P(100 - P)}{n} \cdot \left(1 - \frac{n}{N}\right)}$$

Feilmargin = $2 \cdot SE$

I de fleste utvalgsundersøkelsene i SSB utgjør utvalget en svært liten del av populasjonen. Undersøkelsene tar sikte på å dekke store populasjoner, som for eksempel den norske befolkningen i sin helhet, alle arbeidstagere, alle norske bedrifter osv. Utvalgene som skal dekke disse populasjonene er små i forhold til

populasjonsstørrelsene. Det betyr at utvalgsandelen n/N er neglisjerbar i formelen for SE , og vi kan benytte formelen

$$SE = \sqrt{\frac{P(100-P)}{n}}$$

Vi legger merke til at konfidensintervallets størrelse er avhengig av størrelsen på utvalget, men ikke av populasjonen. Standardfeilen blir mindre dess flere som er med i utvalget, og sammenhengen mellom størrelsen på standardfeilen og n er ikke lineær. For å få standardfeilen halvert, med samme verdi av P , så må utvalgsstørrelsen firedobles.

Vi ser at standardfeilen er størst når utvalgsresultatet er 50 prosent, og avtar symmetrisk etter hvert som prosentandelen nærmer seg 0 og 100.

I stedet for å foreta beregninger for hvert enkelt resultat, kan tabell 8 benyttes. Den viser standardfeil for observerte prosentandeler etter utvalgets størrelse, trukket enkelt tilfeldig.

Tabell 4. Standardfeil i prosentpoeng for observerte prosentandeler ved ulike utvalgsstørrelser, for enkelt tilfeldig utvalg.

$n \setminus P$:	5/95	10/90	15/85	20/80	25/75	30/70	35/65	40/60	45/55	50/50
25	4,4	6,0	7,1	8,0	8,7	9,2	9,5	9,8	9,9	10,0
50	3,1	4,2	5,0	5,7	6,1	6,5	6,7	6,9	7,0	7,1
100	2,2	3,0	3,6	4,0	4,3	4,6	4,8	4,9	5,0	5,0
200	1,5	2,1	2,5	2,8	3,1	3,2	3,4	3,5	3,5	3,5
300	1,3	1,7	2,1	2,3	2,5	2,6	2,8	2,8	2,9	2,9
500	1,0	1,3	1,6	1,8	1,9	2,0	2,1	2,2	2,2	2,2
1 000	0,7	0,9	1,1	1,3	1,4	1,4	1,5	1,5	1,6	1,6
1 200	0,6	0,9	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4
1 500	0,6	0,8	0,9	1,0	1,1	1,2	1,2	1,3	1,3	1,3
2 000	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1
4500	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
8000	0,2	0,3	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6

Et utvalgsresultat på 40 prosent fra enkelt tilfeldig utvalg med 1200 enheter har en standardfeil på 1,4 prosentpoeng. Dvs. at feilmarginen er 2,8 prosentpoeng og 95 prosent konfidensintervall er (37,2 - 42,8) prosent. Vi kan anslå med 95 prosent sikkerhet at andelen i populasjonen ligger mellom 37,2 og 42,8 prosent.

5.1. Eksempel på bruk av formel og tabell

Vi ønsker å anslå andelen av nordmenn som oppgav at de hadde drukket alkohol i løpet av de siste 12 månedene. Vi fikk svar fra 2 137 personer (n) som var trukket fra den norske befolkningen mellom 16 og 79 år. I 2014 var dette omtrent 3 850 000 personer (N). 1 830 (x) av de spurte oppga at de hadde drukket alkohol, og de resterende 307 hadde altså ikke det. Andelen som har drukket alkohol er da $x/n = 1 830 / 2 137 = 0,856$, eller 85,6 prosent. Siden $n/N = 0,0005$ så kan vi bruke den forenklete formelen for SE og får konfidensintervallet

$$85,6 \pm 2 \sqrt{\frac{85,6(100 - 85,6)}{2137}} = 85,6 \pm 2 (0,76) = 85,6 \pm 1,5$$

Estimatet for andelen som har drukket alkohol siste 12 måneder er altså 85,6 prosent. Feilmarginen for estimatet er 1,5 prosent, mens konfidensintervallet med 95 prosent sikkerhet forteller at andelen ligger mellom 84,1 og 87,1 prosent.

Vi kan også bruke tabell 6. Vi går inn på raden 2 000 og kolonnen 15/85; som er kolonnen som ligger nærmest resultatet. I tabell 6 leser vi at standardfeilen er 0,8. Et 95 prosent konfidensintervall blir da $85,6 \pm 2 (0,8) = 85,6 \pm 1,5$, som er det samme som over.

6. Pc-assistert intervjuing, innsamlingsfeil og bearbeidingsfeil

I enhver undersøkelse vil det forekomme svar som er feil. Feilene kan oppstå både i forbindelse med innsamlingen og under bearbeidningen. Datainnsamlingen i denne undersøkelsen ble gjort på telefon. Intervjueren følger skjemaet på et dataprogram og får opp et spørsmål av gangen.

En viktig fordel med denne innsamlingsmetoden er at alle filtre i spørreskjemaet programmeres på forhånd, og vi kan dermed redusere faren for at intervjuerne stiller feil spørsmål til feil personer. Samtidig ligger det farer i det at filtrene programmeres på forhånd. Eventuelle feil i programmeringen blir gjennomgående, og kan føre til at spørsmål blir verdiløse.

Pc-assistert intervjuing gir også muligheter for å tilpasse ordlyden i spørsmålene til intervjuerpersonenes situasjon eller svar på tidligere spørsmål. I denne undersøkelsen er for eksempel et spørsmål i husholdningsdelen forskjellig for personer med små og store husholdninger.

Endelig gir pc-assistert intervjuing mulighet for direkte kontroll av svarkonsistens mellom ulike spørsmål. For hvert spørsmål er det lagt inn grenser for gyldige verdier. I tillegg er det bygget inn et omfattende feilmeldingssystem dersom intervjueren taster inn et svar som er inkonsistent i forhold til tidligere svar. Slike svarkontroller er lagt inn på to nivå. En del feilmeldinger er absolutte, og kan ikke overstyres (for eksempel kan man ikke oppgi at man har betalt mer enn den samlede verdien med betalingskort i spørsmål Gren7 og Gren7b) (vedlegg 3). Andre ganger legges det inn advarsler som intervjuerne kan velge å se bort fra (for eksempel for man en advarsel dersom man oppgir at ektefellen er betydelig eldre eller yngre enn respondenten).

Innsamlingsfeil kan også komme av at intervjuerpersonen oppgir feil svar. Det kan skyldes vansker med å huske forhold tilbake i tid. Det kan også skyldes at spørsmål blir misforstått. Når det blir spurt om forhold som folk erfaringsmessig finner kompliserte, må en regne med å få en del feilaktige svar. Innsamlingsfeil kan også oppstå fordi visse spørsmål av enkelte oppfattes som ømtålige. Intervjuerpersonene kan i slike tilfeller bevisst gi feilaktige svar. De vurderinger som ligger til grunn for svaret kan også bli påvirket av hva intervjuerpersonen oppfatter som sosialt ønskelig.

Bearbeidingsfeil er avvik mellom den verdien som registreres inn og den verdien som til slutt rapporteres ut. Slike feil kan oppstå for eksempel under avledninger (omkodinger). Dataene fra undersøkelsen er kontrollert uten at det er oppdaget feil som kan ha betydning for resultatene.

Når en har rettet opp feil så langt det er mulig, er erfaringen at de statistiske resultatene i de fleste tilfeller påvirkes forholdsvis lite av både innsamlingsfeil og bearbeidingsfeil. Virkningen av feil kan likevel være av betydning i noen tilfeller, og det er klart at ikke alle feil oppdages. Dette er imidlertid en usikkerhet vi må leve med.

7. Vekter

Det er laget to sett med vekter som kan brukes til å estimere populasjonstall. Designvekter og frafallsvekter.

7.1. Framstilling av vekter

Vektene lages for hver person i nettoutvalget, og populasjonen det korrigeres mot består av alle personer i alderen 16-79 år.

Alder er delt inn i 6 grupper:

- 1 16-20 år
- 2 21-30 år
- 3 31-40 år
- 4 41-50 år
- 5 51-60 år
- 6 61-79 år

Utdanning er delt inn i 4 grupper:

- 1 Grunnskole (inklusive uoppgitt/ingen utdanning)
- 2 Videregående skole
- 3 Universitets- og høyskoleutdanning, lavere nivå
- 4 Universitets- og høyskoleutdanning, høyere nivå, og forskerutdanning

Landsdel er delt inn i 7 grupper:

- 1 Oslo og Akershus
- 2 Hedmark og Oppland
- 3 Sør-Østlandet
- 4 Agder og Rogaland
- 5 Vestlandet
- 6 Trønderlag
- 7 Nord-Norge

7.2. Designvekter

Designvektene veier opp for at forskjellige personer har ulik sannsynlighet for å bli trukket ut til å være med i undersøkelsen. Vektene er laget slik at aldersfordelingen til det vektete nettoutvalget blir lik aldersfordelingen i populasjonen.

I datasettet finner man denne vekten som ”vekt 1”.

Denne vekten er kalibrert mot alder (6 grupper). Dvs. at summen av vektene til for eksempel alle i alderen 21-30 er lik antall personer i populasjonen med denne alderen.

Vekten er gitt på følgende måte:

En person i nettoutvalget i aldersgruppe k får vekten

$$N_k/n_k,$$

der N_k og n_k er antall personer i aldersgruppe k i henholdsvis populasjonen og nettoutvalget.

7.3. Frafallsvekter

Frafallsvektene justerer for at ulike grupper har forskjellig tilbøyelighet til å svare på undersøkelsen. Disse vektene er laget slik at ikke bare aldersfordelingen, men også fordelingen etter kjønn, utdanning og landsdel blir lik fordelingen i populasjonen.

Valg av variable ble tatt på bakgrunn av erfaringer fra tidligere undersøkelser. Frafallsanalysen, se avsnitt 4.2, viser at de valgte variablene har liten betydning for frafallet og man bør derfor se på om andre registervariable korrelerer mer med målevariablene i undersøkelsen til neste runde av Rusundersøkelsen.

I datasettet finner man denne vekten som ”vekt 2”.

Denne vekten er kalibrert mot hver av variablene kjønn (2 grupper), alder (6 grupper), utdanning (4 grupper) og landsdel (7 grupper).

I tillegg er vekten kalibrert mot kjønn \times alder (12 grupper) og kjønn \times utdanning (8 grupper). Dvs. at summen av vektene til for eksempel kvinner i alderen 41-50 år er lik antall personer i populasjonen i tilsvarende gruppe.

Vekten er laget på følgende måte:

1. Tar utgangspunkt i vekt 1.
2. Kalibrerer mot landsdel. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_k/V_k , der N_k er antall personer i populasjonen med samme landsdel som person i , og V_k er summen av vektene til alle personene med samme landsdel som person i .
3. Kalibrerer mot kjønn \times alder. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_{kl}/V_{kl} , der N_{kl} er antall personer i populasjonen med samme kjønn og aldersgruppe som person i , og V_{kl} er summen av vektene til alle personene med samme kjønn og aldersgruppe som person i .
4. Kalibrerer mot kjønn \times utdanning. Dette gjøres ved å multiplisere vekten til en person i med N_{kl}/V_{kl} , der N_{kl} er antall personer i populasjonen med samme kjønn og utdanning som person i , og V_{kl} er summen av vektene til alle personene med samme kjønn og utdanning som person i .
5. Gjentar punkt 2-4 til alle kalibreringene holder.

Vedlegg A: IO-brev

SIRUS «IO_NR»

«NAVN»
«ADRESSE»
«BOLIGNR»
«POSTNR» «POSTSTED»

Oslo, 24.04.2014
Saksbehandler: Sverre Amdam
Telefon 800 83 028 (kl 08.00 -21.00)
Avdeling for datafangst og metode

2014

Vi ønsker å intervju deg

En av våre intervjuere vil snart kontakte deg på telefon for å gjennomføre et kort intervju om bruk av alkohol, tobakk og andre rusmidler. Din deltakelse er viktig for å få pålitelig informasjon om rusmiddelvaner i Norge, også hvis du ikke har befatning med rusmidler.

Du er én av 3 700 personer som er trukket tilfeldig fra Folkeregisteret til undersøkelsen.

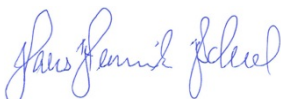
Formålet med undersøkelsen er å få økt kunnskap om bruksmønsteret i befolkningen, og resultatene brukes til å lage statistikk. I tillegg til spørsmål om bruk av tobakk og alkohol, vil det også være enkelte spørsmål om bruk av legemidler og narkotiske stoffer.

Undersøkelsen gjennomføres i henhold til Statistikkloven og Personopplysningsloven. Statistisk sentralbyrås medarbeidere har taushetsplikt. Du kan lese mer om dette i den vedlagte brosjyren. Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekke deg fra undersøkelsen og kreve opplysningene slettet. For at vi skal få så pålitelige resultater som mulig, er det imidlertid viktig at alle som er trukket ut blir med. Vi kan ikke erstatte deg med en annen.

Vi vil kontakte deg på følgende telefonnummer: «TELEFON»
Gi oss tilbakemelding på tlf. 800 83 028, eller rusundersokelsen@ssb.no hvis det er andre telefonnummer vi heller kan nå deg på, eller om du ønsker å avtale tidspunkt for intervju. Telefonnummeret du oppgir skal kun brukes i forbindelse med denne undersøkelsen.

På forhånd takk!

Med vennlig hilsen



Hans Henrik Scheel
administrerende direktør



Bente Thomassen
seksjonssjef

Vedlegg B: Foresattebrev

Oslo, 24.04. 2014

Saksbehandler: Sverre Amdam

Telefon 800 83 028 (kl 08.00-21.30)

Avdeling for datafangst og metode

Undersøkelse om tobakk- og rusmiddelbruk i Norge

Til informasjon vil din sønn/datter om kort tid kontaktes på telefon av en av våre intervjuere for å gjennomføre et kort intervju om bruk av alkohol og tobakk. Hans/hennes deltakelse er viktig for å få pålitelig informasjon om rusmiddelvaner i Norge, også hvis han/hun ikke har befatning med rusmidler. Han/hun får også et eget brev om undersøkelsen.

Din sønn/datter er en av 3 700 personer (16-79 år) som er trukket tilfeldig fra Folkeregisteret til undersøkelsen.

Formålet med undersøkelsen er å få økt kunnskap om bruksmønsteret i befolkningen, og resultatene brukes til å lage statistikk. I tillegg til spørsmål om bruk av tobakk og alkohol, vil det også være enkelte spørsmål om bruk av legemidler og narkotiske stoffer.

Undersøkelsen gjennomføres i henhold til Statistikkloven og Personopplysningsloven. Statistisk sentralbyrås medarbeidere har taushetsplikt, og det vil aldri bli kjent hva den enkelte har svart. Du kan lese mer om dette i den vedlagte brosjyren. Det er frivillig å delta, og din sønn/datter kan når som helst trekke deg fra undersøkelsen og kreve opplysningene slettet. For at vi skal få så pålitelige resultater som mulig, er det imidlertid viktig at alle som er trukket ut blir med. Vi kan ikke erstatte de som er trukket ut med noen andre.

Med vennlig hilsen



Hans Henrik Scheel
adm. direktør



Bente Thomassen
seksjonssjef

Vedlegg C: Spørreskjema

Spørreundersøkelse om bruk av tobakk og alkohol

Innledning.....	20
Egenopplevd helse	20
Tobakksbruk.....	20
Alkoholbruk	21
Alkoholforbruk – frekvens og mengde.....	23
Sist gang	29
Risikofull alkoholbruk - AUDIT	33
Reseptbelagte legemidler	34
Narkotiske stoffer (stilles kun til personer 16-64 år)	36
Cannabis.....	36
Andre narkotiske stoffer	38
Nye rusmidler.....	40
Prestasjonsfremmende midler	41
Uregistrert konsum	43
Bakgrunnsvariabler	50

INFORMASJON TIL DOKUMENTET

I spørreskjemaet skiller vi mellom tekst med ulike fargekoder. Dette er hovedreglene:

Svart skrift: vanlig spørsmålstekst som skal leses

Grønn skrift: forklaringer, instruksjoner og informasjon til intervjuer, som intervjueren bruker ved behov

Blå skrift: brukes ved gjentakelser, teksten leses ved behov

Rosa skrift: spørsmål som intervjuerne skal svare på

Understreket: teksten skal vektlegges

Kursiv: filter til spørsmålet, angir hvem som skal få spørsmålet

Tekst som er skrevet i sort i spørsmålsteksten skal altså leses opp for IO, mens tekst som er skrevet i grønt kan leses om nødvendig. Rosa tekst skal ikke leses og er kun ment som informasjon til intervjueren.

Svaralternativer som er nevnt i spørsmålsteksten og står i grønt **kan** leses dersom det er nødvendig å gjenta svaralternativene for IO.

Gjennom hele skjemaet kan intervjuerne trykke F8 'vet ikke' og F9 'vil ikke svare'.

Innledning

Innled

Innledningsspørsmålet

Registrer om du skal starte intervjuet eller registrere en overføring, frafall eller avgang.

1. Start intervjuet
2. Overføring fra annen intervjuer
3. Frafall
4. Avgang

Samtykke1

Har du lest informasjonsbrevet vi har sendt deg eller fått det referert og samtykker til å delta?

1. Ja, jeg har mottatt brevet og samtykker i å delta
2. Ja, jeg har fått referert innholdet av brevet og samtykker i å delta
3. Nei, og jeg samtykker ikke til å delta

Egenopplevd helse

Helse

Vi starter med et spørsmål om helse. Hvordan vurderer du din egen helse sånn i alminnelighet? Vil du si et den er svært god, god, verken god eller dårlig, dårlig eller svært dårlig?

1. SVÆRT GOD
2. GOD
3. VERKEN GOD ELLER DÅRLIG
4. DÅRLIG
5. SVÆRT DÅRLIG

Tobaksbruk

Så kommer noen spørsmål om røyking.

Røyk_1

Hender det at du røyker sigaretter? Regn med både filtersigaretter og rulletobakk.

JA/NEI

Hvis Røyk_1 = nei

Røyk_1a

Har du noen gang røyket eller prøvd å røyke sigaretter? **BÅDE FILTERSIGARETTER OG RULLETOBAKK.**

JA/NEI

Hvis Røyk_1a = ja

Røyk_1b

Hvor mange sigaretter har du røyket totalt i løpet av livet? Har du røyket... **REGISTRER ALTERNATIV 2 FOR DE SOM RØYKER AV OG TIL**

1. ... mer enn hundre sigaretter
2. ... mindre enn hundre sigaretter, eller
3. ... ett eller flere trekk, men aldri en hel sigarett

Hvis Røyk_1=ja

Røyk_2

Røyker du sigaretter daglig, ukentlig eller sjeldnere enn en gang i uken? **REGN MED BÅDE FILTERSIGARETTER OG RULLETOBAKK.**

1. RØYKER HVER DAG
2. RØYKER MINST EN GANG I UKEN, MEN IKKE DAGLIG
3. RØYKER SJELDNERE ENN EN GANG I UKEN.

Hvis Røyk_2=1

Røyk_3_1

Hvor mange sigaretter har du anslagsvis røyket per dag de siste fire ukene? **BÅDE FILTER- OG RULLETOBAKK REGISTRER DET SOM ER VANLIG DERSOM DET ER STOR VARIASJON MELLOM UKENE**

Hvis Røyk_2=2

Røyk_3_2

Hvor mange sigaretter har du anslagsvis røykt per uke de siste fire ukene? **BÅDE FILTER- OG RULLETOBAKK REGISTRER DET SOM ER VANLIG DERSOM DET ER STOR VARIASJON MELLOM UKENE**

Hvis Røyk_2=3

Røyk_3_3

Hvor mange sigaretter har du anslagsvis røykt i løpet av de siste fire ukene?

BÅDE FILTER- OG RULLETOBAKK REGISTRER DET SOM ER VANLIG DERSOM DET ER STOR VARIASJON MELLOM UKENE

Hvis Røyk_1a=Ja og Røyk1b=1, eller hvis Røyk2 = 1, 2 eller 3

Røyk4

Har du noen gang røykt daglig over en periode på minst ett år?

Ja/nei

Nå går vi over til noen spørsmål om snus

Snus_1

Hender det at du bruker snus?

Ja/Nei

Hvis Snus_1 = nei

Snus_1a

Har du noen gang prøvd eller brukt snus?

Ja/Nei

Hvis Snus_1a = ja

Snus_1b

Hvor mange ganger har du brukt snus totalt i løpet av livet? Har du brukt snus...

1. ... mer enn hundre ganger
2. ... mindre enn hundre ganger, eller
3. ... bare en gang

Hvis Snus_1=ja

Snus_2

Bruker du snus daglig, ukentlig eller sjeldnere enn en gang i uken?

1. **BRUKER SNUS HVER DAG**
2. **BRUKER SNUS MINST EN GANG I UKEN, MEN IKKE DAGLIG**
3. **BRUKER SNUS SJELDNERE ENN EN GANG I UKEN.**

Hvis snus_1a=Ja og snus_1b=1, eller hvis Snus_2 = 1, 2 eller 3

Snus_3

Har du noen gang brukt snus daglig over en periode på minst ett år?

Ja/nei

Alkoholbruk

Så går vi over til spørsmål om alkohol. Vi tenker her på alle alkoholholdige drikker, som øl, vin, brennevin, rusbrus m.v.

Drukket_1

Har du drukket alkohol i løpet av de siste 12 måneder?

Ja/Nei

Hvis drukket_1=Nei

Drukket_1b

Har du noen gang drukket alkohol?

Ja/Nei

Hvis Drukket_1b =Ja

Drukket_1c

Har du noen gang drukket så mye at du har følt deg tydelig beruset?

Ja/Nei

Hvis drukket_1 = ja

Drukket_2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol stort sett daglig, ukentlig, månedlig eller sjeldnere?

1. DAGLIG
2. UKENTLIG
3. MÅNEDLIG
4. SJELDNERE ENN MÅNEDLIG

Hvis Drukket_2 = 2 (ukentlig)

Drukket_2a

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 DAGER I UKEN
2. 2-3 DAGER I UKEN, ELLER
3. OMTRENT EN DAG I UKEN

Hvis Drukket_2 = 3(månedlig)

Drukket_2b

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. FLERE ENN TRE DAGER I MÅNE DEN
2. 2-3 DAGER I MÅNE DEN
3. OMTRENT 1 DAG I MÅNE DEN

Hvis Drukket_2 = 4 (årlig)

Drukket_2c

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. FLERE ENN TRE DAGER
2. 2-3 DAGER
3. 3 OMTRENT 1 DAG.

Hvis drukket 1b=ja og nei, eller hvis drukket2=sjeldnere enn månedlig (4), eller hvis drukket3=nei.

Avhold2

De neste spørsmålene handler om ulike grunner til - «å drikke alkohol sjelden» hvis drukket1b=ja / «at man aldri har drukket alkohol» hvis drukket1b=nei.

Drikker du sjelden / aldri alkohol..

1. Fordi du ikke liker smaken
2. På grunn av din religion eller ditt livssyn
3. Fordi du er oppdratt til ikke å drikke
4. fordi det er for dyrt
5. fordi det er usunt
6. fordi du vil holde deg i god fysisk form
7. fordi partner, venner eller familie har hatt alkoholproblemer
8. fordi du har hatt alkoholproblemer
9. på grunn av andre helseproblemer

10. fordi det kan gå ut over innsatsen din hjemme, på jobben eller i studiene
11. fordi du er redd for å miste kontrollen over hva du sier eller gjør
12. fordi partner, familie eller venner misliker at du drikker
13. fordi du blir uvel av å drikke
14. på grunn av graviditet eller omsorg for barn

Hvis ja i et eller flere av alternativene, med unntak av 8,

Avh2b_1-14

Er (Avhold2_1-14) en svært viktig eller en litt viktig grunn til at du sjelden/aldri drikker alkohol?

1. Svært viktig
2. Litt viktig

Alkoholforbruk – frekvens og mengde

Jeg vil nå stille deg noen spørsmål om alkoholbruk siste fire uker.

Hvis drukket_1=ja

Drukket_3

Har du drukket alkohol i løpet av de siste fire ukene?

Ja/nei

Hvis Drukket_3 = ja

TYPE_1

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket øl?

Ja/nei

TYPE_2

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket vin? Vin inkluderer også hetvin, portvin, sherry og lignende.

Ja/nei

TYPE_3

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket brennevin? Brennevin inkluderer også likør, vodka, shots og lignende

Ja/nei

TYPE_4

I løpet av de siste fire ukene, har du drukket rusbrus eller alkoholholdig cider?

Ja/nei

Hvis TYPE_1=ja

TYPE_1a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. DAGLIG
2. UKENTLIG
3. SJELDNERE ENN UKENTLIG

Hvis Type_1a = 2 (ukentlig)

Type_1a_uke

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 DAGER I UKEN
2. 2-3 DAGER I UKEN, ELLER
3. OMTRENT EN DAG I UKEN

Hvis Type_1a = 3 (månedlig)

Type_1a_mnd

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket øl flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. FLERE ENN 3 DAGER
2. 2-3 DAGER
3. OMTRENT 1 DAG

Hvis $TYPE_1a=1$ eller 2

***TYPE_1b**

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter? **FLERE SVAR MULIG. 0,33 LITER ER VANLIG STØRRELSE PÅ FLASKEØL OG SMÅ BOKSØL KJØPT I BUTIKK, ELLER BOKS ELLER GLASS MED ØL PÅ SERVERINGSSTED.**

1. 0,33 LITER
2. 0,5 LITER

$Type_1b = 0,33$ liter

Type_1b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

ANTALL

$Type_1b = 0,5$ liter

Type_1b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter øl har du drukket i gjennomsnitt per uke?

ANTALL

Hvis $TYPE_1a=3$

***TYPE_1c**

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye øl du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall 0,33 liter eller i antall halvliter? **FLERE SVAR MULIG. 0,33 LITER ER VANLIG STØRRELSE PÅ FLASKEØL OG SMÅ BOKSØL KJØPT I BUTIKK, ELLER GLASS MED ØL PÅ SERVERINGSSTED.**

1. 0,33 LITER
2. 0,5 LITER

$Type_1c = 0,33$ liter

Type_1c_1

Omtrent hvor mange 0,33 liter øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

ANTALL

$Type_1c = 0,5$ liter

Type_1c_3

Omtrent hvor mange halvliter øl har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

ANTALL

Hvis $TYPE_2=ja$

TYPE_2a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. DAGLIG
2. UKENTLIG
3. SJELDNERE ENN UKENTLIG

Hvis $Type_2a = 2$ (ukentlig)

Type_2a_uke

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 DAGER I UKEN
2. 2-3 DAGER I UKEN, ELLER
3. OMTRENT EN DAG I UKEN

Hvis Type_2a = 3 (månedlig)

Type_2a_mnd

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket vin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. FLERE ENN 3 DAGER
2. 2-3 DAGER
3. OMTRENT 1 DAG

Hvis TYPE_2a=1 eller 2

***TYPE_2b**

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker? **FLERE SVAR MULIG. ETT GLASS TILSVARER 1,5 DL OG EN HELFLASKE TILSVARER 0,75 LITER.**

1. GLASS
2. HELFLASKER

Hvis Type_2b = glass

Type_2b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange glass vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

ANTALL

Hvis Type_2b =helflasker

Type_2b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange flasker vin har du drukket i gjennomsnitt per uke?

ANTALL

Hvis TYPE_2a=3

***TYPE_2c**

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller antall helflasker? **FLERE SVAR MULIG. ETT GLASS TILSVARER 1,5 DL OG EN HELFLASKE TILSVARER 0,75 LITER.**

1. GLASS
2. HELFLASKER

Hvis Type_2c = glass

Type_2c_1

Omtrent hvor mange glass vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

ANTALL

Hvis Type_2c =helflasker

Type_2c_2

Omtrent hvor mange flasker vin har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

ANTALL

Hvis TYPE_3=ja

TYPE_3a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. DAGLIG
2. UKENTLIG
3. SJELDNERE ENN UKENTLIG

Hvis Type_3a = 2 (ukentlig)

Type_3a_uke

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 DAGER I UKEN
2. 2-3 DAGER I UKEN, ELLER
3. OMTRENT EN DAG I UKEN

Hvis Type_3a = 3 (månedlig)

Type_3a_mnd

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket brennevin flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. FLERE ENN 3 DAGER
2. 2-3 DAGER
3. OMTRENT 1 DAG

Hvis TYPE_3a=1 eller 2

***TYPE_3b**

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker? **FLERE SVAR MULIG. EN DRAM/DRINK/SHOTS TILSVARER 4 CL, EN HELFLASKE TILSVARER 0,7 LITER.**

1. DRAMMER/DRINKER/SHOTS
2. HELFLASKER

Hvis Type_3b = drammer, drinker eller shots

Type_3b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket i gjennomsnitt per uke?

ANTALL

Hvis Type_3b = helflasker

Type_3b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange helflasker har du drukket i gjennomsnitt per uke?

ANTALL

Hvis TYPE_3a=3

***TYPE_3c**

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du har drukket totalt i løpet av de siste fire ukene. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker? **FLERE SVAR MULIG. EN DRAM/DRINK/SHOTS TILSVARER 4 CL, EN HELFLASKE TILSVARER 0,7 LITER.**

1. DRAMMER/DRINKER/SHOTS
2. HELFLASKER

Hvis Type_3c = drammer, drinker eller shots

Type_3c_1

Omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

ANTALL

Hvis Type_3c = helflasker

Type_3c_2

Omtrent hvor mange helflasker har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

ANTALL

Hvis TYPE_3 = ja

HB_1

Har du i løpet av de siste fire ukene drukket hjemmebrent eller noe som er laget av hjemmebrent? Vi gjør oppmerksom på at det ikke er forbudt å drikke hjemmebrent.

1. Ja
2. Nei
3. Vet ikke

Hvis TYPE_4=ja

TYPE_4a

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider stort sett daglig, ukentlig eller sjeldnere enn ukentlig?

1. DAGLIG
2. UKENTLIG
3. SJELDNERE ENN UKENTLIG

Hvis Type_4a = 2 (ukentlig)

Type_4a_uke

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 DAGER I UKEN
2. 2-3 DAGER I UKEN, ELLER
3. OMTRENT EN DAG I UKEN

Hvis Type_4a = 3 (månedlig)

Type_4a_mnd

I løpet av de siste fire ukene, vil du si du har drukket rusbrus eller alkoholholdig cider Flere enn tre dager, 2-3 dager eller bare en dag?

1. FLERE ENN 3 DAGER
2. 2-3 DAGER
3. OMTRENT 1 DAG

Hvis TYPE_4a=1 eller 2

***TYPE_4b**

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket i snitt per uke de siste fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter? **FLERE SVAR MULIG.**

1. SMÅFLASKER/SMÅBOKSER
2. 0,5 LITER

Type_4b = småflasker

Type_4b_1

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

ANTALL

Type_4b = 0,5 liter

Type_4b_2

I løpet av de siste fire ukene, omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket i gjennomsnitt per uke?

ANTALL

Hvis TYPE_4a=3

***TYPE_4c**

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du har drukket totalt i løpet av fire ukene. Er det lettest for deg å svare i antall småflasker eller i antall 0,5 liter? **FLERE SVAR MULIG.**

1. SMÅFLASKER/SMÅBOKSER
2. 0,5 LITER

Type_4c = småflasker

Type_4c_1

Omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

ANTALL

Type_4c = 0,5 liter

Type_4c_2

Omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider har du drukket totalt i løpet av de siste fire ukene?

ANTALL

Hvis drukkit3=ja

Svarkort_1

Hvor mye man drikker ved en og samme anledning kan variere ganske mye. Snart følger noen spørsmål om hvor ofte du har drukkit ulike mengder alkohol i løpet av de siste fire uker. Vi ber deg om å finne frem hjelpekortet du fikk sammen med informasjonsbrevet, og se på side 1 med eksempler på alkoholenheter. **Gå en videre med <JA> hvis IO har svarkortet foran seg og nei hvis svarkortet ikke er tilgjengelig.**

1. Ja
2. Nei

*** MENGDE_1**

Hvis Svarkort1=nei eller Svarkort_2= 3 skal teksten i klamme komme opp

[En alkoholenhet tilsvarer en liten flaske med øl eller cider/rusbrus, ett glass vin eller en drink brennevin. En flaske vin eller en sixpack øl tilsvarer seks enheter.]

Det kan være vanskelig å regne ut antall alkoholenheter, og vi vil derfor gi deg noen svarkategorier i de neste spørsmålene. Hvor mange alkoholenheter er det meste du har drukkit ved en og samme anledning i løpet av de siste fire ukene? Er det... **ALLE SVARKATEGORIENE LESES OPP**

1. 12 eller flere (gå til MENGDE_2a og videre til 2b osv)
2. 6 – 11 (gå til MENGDE_2b og videre til 2c osv)
3. 3 – 5 (gå til MENGDE_2c og videre til 2d)
4. 1 – 2 (gå til MENGDE_2d)

Hvis MENGDE_1 = 1

MENGDE_2a

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukkit 12 eller flere alkoholenheter ved en og samme anledning?

KUN ETT SVAR

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker

Hvis MENGDE_1 = 1 eller 2

MENGDE_2b

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukkit 6 - 11 alkoholenheter ved en og samme anledning? **KUN**

ETT SVAR

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker
7. Aldri

Hvis $MENGDE_1 = 1, 2$ eller 3

MENGDE_2c

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 3-5 alkoholenheter ved en og samme anledning? **KUN ETT SVAR**

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker
7. Aldri

Hvis $MENGDE_1 = 1, 2, 3$ eller 4

MENGDE_2d

I løpet av de siste fire ukene, hvor ofte har du drukket 1 - 2 alkoholenheter ved en og samme anledning? **KUN ETT SVAR**

1. Stort sett hver dag
2. 4-5 ganger i uken
3. 2-3 ganger i uken
4. Omtrent en gang i uken
5. 2-3 ganger siste fire uker
6. En gang siste fire uker
7. Aldri

Sist gang

Hvis $drukke1=ja$

Sistgang_1

Nå vil vi gjerne stille deg noen spørsmål om **sist gang** du drakk alkohol. Omtrent hvor lenge er det siden du sist drakk alkohol, er det dager, uker eller måneder siden?

1. Dager
2. Uker
3. Måneder

Hvis $Sistgang_1 = dager$

$Sistgang_dager$

Hvor mange dager er det siden du sist drakk alkohol? **SKRIV 0 DERSOM IO HAR DRUKKET I DAG**

Antall

Hvis $Sistgang_1 = uker$

$Sistgang_uker$

Hvor mange uker er det siden du sist drakk alkohol?

Antall

Hvis $Sistgang_1 = måneder$

$Sistgang_mnd$

Hvor mange måneder er det siden du sist drakk alkohol?

Antall

Sistgang_2

Hvilken ukedag var det?

1. Mandag
2. Tirsdag
3. Onsdag
4. Torsdag
5. Fredag
6. Lørdag
7. Søndag
8. **HUSKER IKKE**

*Sistgang_3

Sist gang du drakk alkohol, var det i forbindelse med et måltid?

1. Ja
2. Nei
3. HUSKER IKKE /VET IKKE

Sistgang_4

Sist gang du drakk alkohol, var du hjemme hos deg selv, hjemme hos andre, på restaurant eller annet utested med alkoholserving, på offentlig området, eller et annet sted? FLERE SVAR MULIG

1. HJEMME HOS DEG SELV
2. HJEMME HOS ANDRE (FAMILIE, VENNER, BEKJENTE O.L.)
3. RESTAURANT ELLER ANNET UTESTED MED ALKOHOLSERVERING
4. PÅ OFFENTLIGE OMRÅDER (GATE, PARK, STRAND OSV.)
5. ANNET STED

*Sistgang_5

Sist gang du drakk alkohol, hvem var du sammen med? Var det...FLERE SVAR MULIG

1. ... ektefelle, samboer eller kjæreste
2. ... andre familiemedlemmer
3. ... kolleger, studie- eller skolekamerater
4. ... venner og bekjente, eller
5. ... var du alene -> INSTRUKS TIL DENNE
6. HUSKER IKKE / VET IKKE

Sistgang_7

Sist gang du drakk alkohol, drakk du da øl, vin, brennevin, rusbrus eller alkoholholdig cider? FLERE SVAR MULIG

1. ØL (gå til spm 7a)
2. VIN(gå til spm 7b)
3. BRENNEVIN (gå til spm 7c)
4. RUSBRUS/ALKOHOLHOLDIG CIDER(gå til spm 7d)
5. HUSKER IKKE / VET IKKE

Hvis Sistgang7 = 1

Sistgang_7a

Sist gang du drakk øl, drakk du da øl i størrelse 0,33 liter eller halvliter, eller var det en annen størrelse? FLERE SVAR MULIG. 0,33 LITER ER VANLIG STØRRELSE PÅ FLASKEØL OG SMÅ BOKSØL KJØPT I BUTIKK, ELLER GLASS MED ØL PÅ SERVERINGSSTED.

1. 0,33 LITER
2. 0,5 LITER

Hvis Sistgang_7a = 0,33 liter

Ant_ol_1

Omtrent hvor mange 0,33 liter øl drakk du?

ANTALL

Hvis Sistgang_7a = 0,5 liter

Ant_ol_3

Omtrent hvor mange halvliter øl drakk du?

ANTALL

Hvis Sistgang7 = 2

Sistgang_7b

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye vin du drakk sist gang. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall glass eller helflasker? FLERE SVAR MULIG. ETT GLASS TILSVARER 1,5 DL OG EN HELFLASKE TILSVARER 0,75 LITER.

1. GLASS
2. HELFLASKER

Hvis Sistgang_7b = glass

Ant_vin_1

Omtrent hvor mange glass vin drakk du?

ANTALL

Hvis Sistgang_7b = helflasker

Ant_vin_2

Omtrent hvor mange flasker vin drakk du?

ANTALL

Hvis glass eller helflaske i Sistgang_7b

Sistgang_7b_1

Var noe av vinen fra kartong?

1. Ja
2. Nei
3. HUSKER IKKE /VET IKKE

Hvis Sistgang_7 = 3

Sistgang_7c

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye brennevin du drakk sist gang. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall drammer, drinker eller shots, eller i antall helflasker? **FLERE SVAR MULIG. EN**

DRAM/DRINK/SHOTS TILSVARER 4 CL OG EN HELFLASKE TILSVARER 0,7 LITER.

1. DRAM/DRINK/SHOTS
2. HELFLASKER

Hvis Sistgang_7c = dram/drink/shots

Ant_brvin_1

Omtrent hvor mange drammer, drinker eller shots drakk du?

ANTALL

Hvis Sistgang_7c = helflasker

Ant_brvin_2

Omtrent hvor mange helflasker brennevin drakk du?

ANTALL

Hvis Sistgang_7 = 4

Sistgang_7d

Så kommer spørsmål om omtrent hvor mye rusbrus eller alkoholholdig cider du drakk sist gang. Er det lettest for deg å oppgi svaret i antall småflasker eller halvliter? **FLERE SVAR MULIG. EN SMÅFLASKE**

TILSVARER 0,33 LITER.

1. SMÅFLASKER
2. HALVLITER

Hvis Sistgang_7d = småflasker

Ant_cider_1

Omtrent hvor mange småflasker rusbrus eller alkoholholdig cider drakk du?

ANTALL

Hvis Sistgang_7d = halvliter

Ant_cider_2

Omtrent hvor mange 0,5 liter rusbrus eller alkoholholdig cider drakk du?

ANTALL

Sistgang_8

Sist gang du drakk alkohol, følte du deg tydelig beruset, lett beruset eller nesten upåvirket? **REGISTRER ALTERNATIV 3 OGSÅ DERSOM IO HAR DRUKKET, MEN HEVDER Å HA VÆRT UPÅVIRKET**

1. TYDELIG BERUSET
2. LETT BERUSET
3. NESTEN UPÅVIRKET

Hvis drukket_1 = ja

Sted

I løpet av de siste 12 måneder, har du drukket alkohol på et serveringssted stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri? **VI TENKER DA PÅ ALT FRA RESTAURANTER OG KAFEER TIL BARER, PUBER OG NATTKLUBBER.**

1. DAGLIG
2. UKENTLIG
3. MÅNEDLIG
4. SJELDNERE ENN MÅNEDLIG
5. ALDRI

Hvis Sted = 2

Sted_1

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har drukket alkohol på et serveringssted 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 DAGER I UKEN
2. 2-3 DAGER I UKEN, ELLER
3. OMTRENT EN DAG I UKEN

Hvis Sted = 3

Sted_2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol på et serveringssted flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. FLERE ENN 3 DAGER I MÅNEDEN
2. 2-3 DAGER I MÅNEDEN
3. OMTRENT 1 DAG I MÅNEDEN

Hvis Sted = 4

Sted_3

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket alkohol på et serveringssted flere enn tre dager, 2-3 dager, eller en dag?

1. FLERE ENN 3 DAGER
2. 2-3 DAGER
3. OMTRENT 1 DAG

Beruset

I løpet av de siste 12 måneder, hvor ofte har du drukket så mye alkohol at du har følt deg tydelig beruset? Vil du si stort sett daglig, ukentlig, månedlig, sjeldnere enn månedlig eller aldri?

1. DAGLIG
2. UKENTLIG
3. MÅNEDLIG
4. SJELDNERE ENN MÅNEDLIG
5. ALDRI

Hvis Beruset = 2

Beruset_1

I løpet av de siste 12 månedene, vil du si du har følt deg tydelig beruset 4-5 dager i uken, 2-3 dager i uken eller omtrent en dag i uken?

1. 4-5 DAGER I UKEN
2. 2-3 DAGER I UKEN, ELLER
3. OMTRENT EN DAG I UKEN

Hvis Beruset = 3

Beruset_2

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har følt deg tydelig beruset flere enn tre dager i måneden, 2-3 dager i måneden eller omtrent en dag i måneden?

1. FLERE ENN 3 DAGER I MÅNEDEN
2. 2-3 DAGER I MÅNEDEN
3. OMTRENT 1 DAG I MÅNEDEN

Hvis Beruset = 4

Beruset_3

I løpet av de siste 12 måneder, vil du si du har drukket så mye alkohol at du har følt deg tydelig beruset flere enn tre dager, 2-3 dager eller omtrent en dag?

1. FLERE ENN 3 DAGER
2. 2-3 DAGER
3. OMTRENT 1 DAG

Risikofull alkoholbruk - AUDIT

Nå skal jeg stille deg noen ytterlige spørsmål om alkoholbruk de siste 12 måneder.

Audit_2 – audit_8 hvis drukket1=ja

***Audit_2**

De dagene du har drukket alkohol i løpet av det siste året, hvor mye har du vanligvis drukket? Angi svaret i alkoholenheter der 1 enhet tilsvarer en drink, ett glass vin eller 1 liten flaske øl. Er det...

1. 1-2
2. 3-4
3. 5-6
4. 7-9
5. 10 eller flere

***Audit_3**

I løpet av det siste året, hvor ofte har du drukket seks alkoholenheter eller mer ved en og samme anledning? Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit_4

I løpet av det siste året, hvor ofte har du ikke vært i stand til å stoppe å drikke alkohol når du først hadde begynt? Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit_5

I løpet av det siste året, hvor ofte har du på grunn av at du har drukket alkohol unnlatt å gjøre ting som normalt forventes av deg? Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit_6

I løpet av det siste året, hvor ofte har du startet dagen med å drikke alkohol for å komme i gang etter du hadde drukket mye alkohol dagen før? Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit_7

I løpet av det siste året, hvor ofte har du hatt skyldfølelse eller følt anger etter at du har drukket? Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit_8

I løpet av det siste året, hvor ofte har du ikke husket hva som hendte kvelden før fordi du hadde drukket alkohol?

Er det...

1. Aldri
2. Sjeldnere enn månedlig
3. Månedlig
4. Ukentlig
5. Daglig eller nesten daglig

Audit_9

Så har vi noen spørsmål om det følgende har hendt deg noen gang i løpet av livet.

Har du eller andre noen gang blitt skadet som følge av at du har drukket alkohol?

Ja/Nei

Hvis Audit_9 = ja

Audit_9a

Har det skjedd i løpet av det siste året?

Ja/nei

Audit_10

Har en slektning, venn, lege eller annen helsearbeider noen gang uttrykt bekymring for ditt alkoholforbruk, eller antydnet at du bør redusere drikkingen?

Ja/Nei

Hvis Audit_10 = ja

Audit_10a

Har det skjedd i løpet av det siste året?

Ja/nei

Reseptbelagte legemidler

Reseptbelagte sovemidler

LEG_1

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av reseptbelagte legemidler

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte sovemidler? **FOR EKSEMPEL IMOVANE, ZOPICLON, STILNOCT, APODORM, FLUNIPAM**

Ja/Nei

Hvis LEG_1 = ja

LEG_2

Har du brukt slike sovemidler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

Ja/Nei

Hvis LEG_2 = ja

LEG_3

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av sovemidler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Hvis LEG_2 = ja

LEG_4

Fikk du disse sovemidlene fra lege, fra familie eller kjente, via Internett eller på andre måter? **FLERE SVAR MULIG**

1. RESEPT FRA LEGE
2. FRA FAMILIE ELLER KJENTE
3. VIA INTERNETT
4. PÅ ANDRE MÅTER

Reseptbelagte beroligende medikamenter

LEG_5

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte beroligende midler? **FOR EKSEMPEL SOBRIL, VALIUM, VIVAL**

Ja/Nei

Hvis LEG_5 = ja

LEG_6

Har du brukt slike beroligende midler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

Ja/Nei

Hvis LEG_6 = ja

LEG_7

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av beroligende midler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Hvis LEG_6 = ja

LEG_8

Fikk du disse beroligende midlene fra lege fra familie eller kjente, via Internett eller på andre måter? **FLERE SVAR MULIG**

1. RESEPT FRA LEGE
2. FRA FAMILIE ELLER KJENTE
3. VIA INTERNETT
4. PÅ ANDRE MÅTER

Reseptbelagte smertestillende medikamenter

LEG_9

Har du i løpet av de siste 12 måneder brukt reseptbelagte smertestillende midler? **FOR EKSEMPEL PARALGIN FORTE, NOBLIGAN**

Ja/Nei

Hvis LEG_9 = ja

LEG_10

Har du brukt slike smertestillende midler daglig eller nesten daglig over en periode på minst en uke?

Ja/Nei

Hvis LEG_10 = ja

LEG_11

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av smertestillende midler?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Hvis LEG_10 = ja

LEG_12

Fikk du disse smertestillende midlene fra lege fra familie eller kjente, via Internett eller på andre måter?

FLERE SVAR MULIG

1. RESEPT FRA LEGE
2. FRA FAMILIE ELLER KJENTE
3. VIA INTERNETT
4. PÅ ANDRE MÅTER

Narkotiske stoffer (stilles kun til personer 16-64 år)

Bruk av cannabis og ulike narkotiske stoffer forekommer i alle lag av befolkningen, og formålet med undersøkelsen er å få mer kunnskap om utbredelsen. Vi vet at dette kan oppleves som sensitive spørsmål, og minner derfor om at svarene blir anonymisert og kun brukt til forskningsformål.

Cannabis

Vi starter med noen spørsmål om cannabis.

CAN_1

Har du noen gang prøvd cannabis? Cannabis inkluderer hasj, marihuana, cannabisolje, skunk, sensimilla

Ja/nei

Hvis CAN_1=ja

*CAN_2

Hvor mange ganger har du prøvd eller brukt cannabis? EN GANG BETYR ÉN ENKELT JOINT/PIPE, TO JOINTS/PIPER SAMME DAG REGNES SOM TO GANGER.

1. En gang (*Skal ikke besvare C5*)
2. 2-5 ganger
3. 6-10 ganger
4. 11 – 50 ganger
5. Mer enn 50 ganger

Hvis CAN_1=ja

CAN_3

Hvor gammel var du da du prøvde cannabis *hvis C2 ≠1* [første gang]?

Alder i år:

Hvis CAN_1=ja

CAN_4

[*hvis CAN_2 ≠1 Første gang/ hvis C2 =1 Da*] du prøvde cannabis, hadde du da drukket alkohol tidligere samme dag?

1. Ja
2. Nei
3. HUSKER IKKE/VET IKKE

Hvis CAN_2 ≠1

CAN_5

Sist gang du brukte cannabis, hadde du da drukket alkohol tidligere samme dag?

1. Ja
2. Nei
3. HUSKER IKKE/VET IKKE

CAN_6

Har du prøvd eller brukt cannabis i løpet av de siste 12 måneder?

Ja/nei

Hvis CAN_6=ja

CAN_7

Hvilke typer cannabis har du prøvd i løpet av de siste 12 måneder? Har du prøvd... **FLERE SVAR MULIG**

1. Hasj
2. Marihuana
3. Cannabisolje
4. Skunk eller sensimilla
5. Andre typer cannabis

Hvis CAN_7=5

CAN_7spes

Spesifiser annet

Hvis CAN_6=ja

CAN_8

[hvis C2 ≠ 1 Sist gang/ hvis C2 = 1 Da] du brukte cannabis, fikk du den av kjente, kjøpte du den av kjente, kjøpte du den via Internett, kjøpte du den av ukjente på annen måte, eller dyrket du den selv?

1. **FIKK AV KJENTE**
2. **KJØPTE AV KJENTE**
3. **KJØPTE VIA INTERNETT**
4. **KJØPTE AV UKJENTE PÅ ANNEN MÅTE**
5. **DYRKET SELV**
6. **ANNET, NOTER(?)**

Hvis CAN_6=ja

*CAN_9

Hvor mange ganger har du brukt cannabis de siste 12 måneder? **EN GANG TILSVARER ÉN JOINT/PIPE, TO GANGER TILSVARER TO JOINTS/PIPER OG SÅ VIDERE.**

1. 1-5 ganger
2. 6-10 ganger
3. 11-50 ganger
4. Mer enn 50 ganger

Hvis CAN_6=ja

CAN_10

Har du brukt cannabis i løpet av de siste fire ukene?

Ja/nei

Hvis CAN_10=ja

CAN_11

Hvor mange dager i de siste fire ukene har du brukt cannabis?

1. 20 dager eller mer
2. 10-19 dager
3. 4-9 dager
4. 1-3 dager

Hvis CAN_11= 3 eller 4

CAN_12

De siste fire ukene, har du brukt cannabis stort sett i helgene, på hverdager eller begge deler?

1. Stort sett i helgene
2. Stort sett på hverdager
3. Både helger og hverdager

CAN_13

Hvor mange joints eller piper røykte du sist døgn du brukte cannabis?

ANTALL JOINTS/PIPER

Hvis CAN_2=4 eller 5: CAN_14 til CAN_16

CAN_14

Har du noen gang brukt cannabis regelmessig, det vil si minst en gang i uken i minst et halvt år?
Ja/nei

Hvis CAN_14=ja

CAN_15

Har du prøvd å slutte eller har du nå sluttet med cannabis?

1. HAR IKKE SLUTTET ELLER PRØVD Å SLUTTE (GÅ TIL ANS_1)
2. JA, HAR PRØVD Å SLUTTE (GÅ TIL ANS_1)
3. JA, HAR SLUTTET

Hvis CAN_15=3

CAN_16

Opplevde du det som problematisk å slutte? Var det...

1. ... veldig problematisk
2. ... problematisk
3. ... lite problematisk, eller
4. ... uproblematisk

1.1 Andre narkotiske stoffer

Så har vi noen spørsmål om andre narkotiske stoffer

ANS_1

Har du noen gang prøvd narkotiske stoffer som **kokain, ecstasy, amfetaminer, relevin, heroin, GHB/GBL eller LSD?**

JA/Nei

Hvis ANS_1 = JA

ANS_2

Hvilke stoffer har du prøvd? **FLERE SVAR MULIG**

1. kokain
2. ecstasy/MDMA
3. amfetaminer/speed
4. relevin
5. heroin
6. GHB/GBL
7. LSD
8. Andre

Hvis ANS_2 = 8

ANS_2_spes

Spesifiser andre

ANS_3 –for hvert av stoffene IO oppgir i Ans_2 og Ans_2_spes

Har du brukt [stoffer IO har opplyst om i ANS_2 og ANS_2_spes] i løpet av de siste 12 måneder?

Ja/nei

Hvis ANS_3=1, 3 eller 5

ANS_4

Har du injisert [stoffer IO har opplyst om i ANS_3] de siste 12 måneder?

Ja/nei

Hvis ANS_3=kokain For de som har brukt kokain siste 12 måneder:

ANS_5

Hvor mange **dager** har du brukt kokain de siste 12 månedene? Var det...

1. 1-5 dager (gå til ANS_8)
2. 6-10 dager (gå til ANS_8)
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Hvis ANS_5 = 1, 2, 3 eller 4

*ANS_6

I hvilke av de siste 12 måneder har du brukt kokain? Ta med måneder hvor du har brukt kokain minst en gang. **FLERE SVAR MULIG.** Dersom IO ikke husker nøyaktig hvilke(n) måned(er) det var, kan du velge antall og registrere riktig antall måneder IO har brukt kokain.

1. JANUAR
2. FEBRUAR
3. MARS
4. APRIL
5. MAI
6. JUNI
7. JULI
8. AUGUST
9. SEPTEMBER
10. OKTOBER
11. NOVEMBER
12. DESEMBER
13. Antall -> registrer antall måneder

Hvis ANS_5 = 1, 2, 3 eller 4

ANS_7

I de månedene du brukte kokain, tok du det fire dager eller mer per uke, 2-3 dager per uke eller sjeldnere? **FOR DE SOM HAR HATT EN VARIERENDE BRUK, NOTER DET VANLIGSTE ALTERNATIVET ELLER GJENNOMSNIITTLIG BRUK**

1. CA FIRE DAGER ELLER MER PER UKE
2. CA 2-3 DAGER PER UKE
3. SJELDNERE

Hvis ANS_5 = 1, 2, 3 eller 4

ANS_8

Brukte du kokain stort sett i helgene, på hverdager eller begge deler?

1. STORT SETT I HELGENE
2. STORT SETT PÅ HVERDAGER
3. BÅDE HELGER OG HVERDAGER

Hvis ANS_3=3 For de som har brukt amfetamin siste 12 måneder:

ANS_9

Hvor mange **dager** har du brukt amfetamin de siste 12 måneder?

1. 1-5 dager (gå til ANS_12)
2. 6-10 dager (gå til ANS_12)
3. 11 – 50 dager
4. 50 dager eller mer

Hvis ANS_9 = 1, 2, 3 eller 4

*ANS_10

I hvilke av de siste 12 måneder har du brukt amfetamin? Tell med måneder hvor du har brukt amfetamin minst en gang. **FLERE SVAR MULIG.** Dersom IO ikke husker nøyaktig hvilke(n) måned(er) det var, kan du velge antall og registrere riktig antall måneder IO har brukt amfetamin

1. JANUAR
2. FEBRUAR
3. MARS
4. APRIL
5. MAI
6. JUNI
7. JULI
8. AUGUST
9. SEPTEMBER
10. OKTOBER
11. NOVEMBER

12. DESEMBER**13. Antall -> registrer antall måneder**

Hvis ANS_9 = 1,2,3 eller 4

ANS_11

I de månedene du brukte amfetamin, tok du det fire dager eller mer per uke, 2-3 dager per uke eller sjeldnere?
**FOR DE SOM HAR HATT EN VARIERENDE BRUK, NOTER DET VANLIGSTE ALTERNATIVET
 ELLER GJENNOMSNIITTLIG BRUK**

1. CA FIRE DAGER ELLER MER PER UKE
2. CA 2-3 DAGER PER UKE
3. SJELDNERE

Hvis ANS_9 = 1,2,3 eller 4

ANS_12

Brukte du amfetamin stort sett i helgene, på hverdager eller begge deler?

1. STORT SETT I HELGENE
2. STORT SETT PÅ HVERDAGER
3. BÅDE HELGER OG HVERDAGER

1.2 Nye rusmidler

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av nye typer rusmidler.

Nye rusmidler_1

Har du noen gang brukt nye rusmidler, ofte kalt «legal highs» eller ”research chemicals” (for eksempel syntetiske cannabinoider, mefedron, 5-it eller planter som salvia eller kratom)?

1. Ja
2. Nei
3. HUSKER IKKE/VET IKKE

Hvis Nye rusmidler_1 = ja

Nye rusmidler_2

Hvilke stoffer har du brukt?

Flere svar mulig

1. Syntetiske cannabinoider (for eksempel JWH-018, AM-2201, UR-144)
2. Syntetiske katinoner (for eksempel mefedron, 4-MEC, MDPV)
3. Andre nye rusmidler

SPØRSMÅLENE Nye rusmidler_3-Nye rusmidler_5 STILLES FOR HVERT AV STOFFENE OPPGITT I Nye rusmidler_2

Nye rusmidler_3

Har du prøvd eller brukt [*stoffer IO har opplyst om Nye rusmidler_2*] i løpet av de siste 12 måneder?

Ja/nei

SPØRSMÅLENE Nye rusmidler_8 STILLES FOR HVERT AV STOFFENE OPPGITT I Nye rusmidler_2

Hvis Nye rusmidler_1 = ja

Nye rusmidler_8

Når du har skaffet deg [*stoffer IO har opplyst om Nye rusmidler_2*], var det fra familie eller kjente, kjøp fra familie eller kjente, kjøpt fra ukjente, kjøp på Internett eller var det på andre måter? **FLERE SVAR MULIG**

1. FRA FAMILIE ELLER KJENTE
2. KJØP FRA FAMILIE ELLER KJENTE
3. KJØP AV UKJENTE
4. KJØP PÅ INTERNETT
5. ANDRE MÅTER:

Hvis Nye Rusmidler_8 = 5

Nye Rusmidler_8_spes

Spesifiser andre måter...

Prestasjonsfremmende midler

Vi går nå over til noen spørsmål om bruk av prestasjonsfremmende midler som benyttes for å øke muskelmasse og muskelstyrke. Vi er interessert i å høre om erfaringer med slik bruk både fra personer som har eller har hatt idrett som hovedbeskjeftigelse og fra andre.

DOP_0

*Er du for tiden profesjonell idrettsutøver, dvs. har idrett som din hovedbeskjeftigelse, eller har du hatt det før?
Ja/Nei/har vært profesjonell idrettsutøver tidligere*

DOP_1

Har du noen gang prøvd prestasjonsfremmende og muskeloppbyggende midler som **anabole steroider eller veksthormoner**? JA/Nei

Hvis DOP_1 = JA

DOP_2

Hvilke stoffer har du prøvd? **FLERE SVAR MULIG**

1. Anabole steroider (som for eksempel Trenbolone, Winstrol, Turanabol, Deca Durabolin, Sustanon, Primobolane, Dianabol, Masteron, Anadrol, Anavar)
2. Veksthormoner (som for eksempel Somatropin, Genotropin)
3. Andre prestasjonsfremmende midler

Hvis DOP_2 = 3

DOP_2_spes

Spesifiser andre

SPØRSMÅLENE *DOP_3 - DOP_6* STILLES FOR HVERT AV STOFFENE OPPGITT I *DOP_2*

DOP_3 –for hvert av stoffene IO oppgir i *DOP_2* og *DOP_2_spes*

Har du brukt [stoffet IO har opplyst om i *DOP_2* og *DOP_2_spes*] i løpet av de siste 12 måneder?
Ja/nei

Hvis DOP_1 = ja

DOP_4

Har du brukt [stoffet IO har opplyst om i *DOP_2* og *DOP_2_spes*] sammenhengende over en periode på minst en uke? **DETTE INKLUDERERUKENTLIGE INJEKSJONER OG DAGLIG ELLER NESTEN DAGLIG INNTAK AV PREPARATER**

Ja/Nei

Hvis DOP_1 = ja

DOP_5

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av [stoffet IO har opplyst om i *DOP_2* og *DOP_2_spes*]?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

Hvis DOP_1 = ja

DOP_6

Når du skaffet deg [stoffet IO har opplyst om i *DOP_3* og *DOP_3_spes*], var det på resept fra lege, fikk du fra familie eller kjente, kjøpte du fra venner/bekjente, kjøpte du via Internett eller skaffet du deg det på andre måter? **FLERE SVAR MULIG**

1. RESEPT FRA LEGE
2. FIKK FRA FAMILIE ELLER KJENTE
3. KJØPTE FRA FAMILIE ELLER KJENTE
4. KJØP PÅ INTERNETT
5. PÅ ANDRE MÅTER

Hvis DOP_6 = 5

DOP_6_spes

Spesifiser andre

Bolk om slankende/vektreduserende preparater

Innledningstekst: Vi ønsker nå å høre om du har brukt preparater for å gå ned i vekt. Vi er interessert i å høre om bruk av produkter som ikke er lovlig i Norge og om bruk av reseptbelagte midler som ikke er brukt i samsvar med legens foreskrivning. Vi ønsker ikke å inkludere produkter kjøpt i helsekostbutikker (slankete, shakes, og lignende) eller lovlig midler bestilt over internett.

KROPP_1

Har du noen gang prøvd slankende preparater som er ulovlige i Norge eller brukt reseptbelagte preparater på en måte som ikke er i samsvar med legens foreskrivning?

JA/Nei/vet ikke

Hvis KROPP_1 = JA eller vet ikke

KROPP_2

Hvilke preparater har du prøvd? **FLERE SVAR MULIG**

1. ...
2. ...

SPØRSMÅLENE KROPP_3 - KROPP_5 STILLES FOR HVERT AV STOFFENE OPPGITT I KROPP_2

Hvis KROPP_1 = ja eller vet ikke

KROPP_3

Hvor lang var den lengste sammenhengende periode med bruk av [stoffer IO har opplyst om i KROPP_2] du noen gang har hatt?

1. 1 til 2 uker
2. 3 til 4 uker
3. 1 til 3 måneder
4. Mer enn 3 måneder

KROPP_4 –for hvert av stoffene IO oppgir i KROPP_2

Har du brukt [stoffer IO har opplyst om i KROPP_2 og KROPP_2_spes] i løpet av de siste 12 månedene?

Ja/nei

Hvis KROPP_1 = ja eller vet ikke

KROPP_5

Når du skaffet deg [stoffer IO har opplyst om i KROPP_2], var det på resept fra lege, fra familie eller kjente, kjøpte du fra venner eller bekjente, kjøpte du via Internett eller skaffet du deg det på andre måter? **FLERE SVAR MULIG**

SVAR MULIG

1. RESEPT FRA LEGE
2. FIKK FRA FAMILIE ELLER KJENTE
3. KJØPTE FRA VENNER/BEKJENTE
4. KJØPTE PÅ INTERNETT
5. PÅ ANDRE MÅTER

Hvis KROPP_5 = 5

KROPP_5_spes

Spesifiser andre

Uregistrert konsum

Handel i utlandet

Ureg1: I løpet av de siste 12 månedene, har du vært i utlandet? Regn også med eventuelle reiser/dagsturer til Sverige eller andre naboland.

Ja / Nei

Hvis Ureg1 = ja.

Ureg2: I løpet av de siste 12 månedene, tok du med deg alkohol hjem fra minst én av reisene til utlandet? Innkjøp i taxfree-butikker i Norge på vei hjem regnes også med.

Ja / Nei

Hvis Ureg2=ja og hvis svarkort1=ja

Ureg2_svarkort: Som hjelp til de neste spørsmålene kan du nå finne frem hjelpekortet på side2 hvor det er en oversikt over alkoholkvoter fra Tollvesenet.

Gå en videre med <JA> hvis IO har svarkortet foran seg og nei hvis svarkortet ikke er tilgjengelig.

3. Ja

4. Nei

Hvis Ureg2=ja.

Ureg3a: I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass? ____

Hvis Ureg3a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg3b: Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller sider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. **FLERE SVAR MULIG.**

SKRIV INN RIKTIG ANTALL AV HVER DRIKKE SORT I RUTENE UNDER (DET GRÅ FELTET). DU KAN KLIKKE DEG MELLOM RUTENE MED PILTASTENE.

Øl

___ bokser/flasker à 0,33 liter

___ bokser/flasker à 0,5 liter

___ liter

Vin

___ flasker à 0,375 liter

___ flasker à 0,75 liter

___ liter

Brennevin

___ flasker à 0,35 liter

___ flasker à 0,5 liter

___ flasker à 0,7 liter

___ flasker à 1 liter VANLIG PÅ TAXFREE

___ liter

Rusbrus eller sider

___ bokser/flasker à 0,33 liter

___ bokser/flasker à 0,5 liter

___ liter

Ureg4a: I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt på tax-free på ferge som går til Norge? ____

Hvis Ureg4a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg4b: Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt på tax-free på ferge som går til Norge. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller sider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. (Flere svar mulig.)

SKRIV INN RIKTIG ANTALL AV HVER DRIKKE SORT I RUTENE UNDER (DET GRÅ FELTET). DU KAN KLIKKE DEG MELLOM RUTENE MED PILTASTENE.

Øl

___ bokser/flasker à 0,33 liter
 ___ bokser/flasker à 0,5 liter
 ___ liter

Vin

___ flasker à 0,375 liter
 ___ flasker à 0,75 liter
 ___ liter

Brennevin

___ flasker à 0,35 liter
 ___ flasker à 0,5 liter
 ___ flasker à 0,7 liter
 ___ flasker à 1 liter VANLIG PÅ TAXFREE
 ___ liter

Rusbrus eller sider

___ bokser/flasker à 0,33 liter
 ___ bokser/flasker à 0,5 liter
 ___ liter

Ureg5a: I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt i Sverige? ___

Hvis Ureg5a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg5b: Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt i Sverige. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller sider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. (Flere svar mulig.)

SKRIV INN RIKTIG ANTALL AV HVER DRIKKE SORT I RUTENE UNDER (DET GRÅ FELTET). DU KAN KLIKKE DEG MELLOM RUTENE MED PILTASTENE.

Øl

___ bokser/flasker à 0,33 liter
 ___ bokser/flasker à 0,5 liter
 ___ liter

Vin

___ flasker à 0,375 liter
 ___ flasker à 0,75 liter
 ___ liter

Brennevin

___ flasker à 0,35 liter
 ___ flasker à 0,5 liter
 ___ flasker à 0,7 liter
 ___ flasker à 1 liter VANLIG PÅ TAXFREE
 ___ liter

Rusbrus eller sider

- ___ bokser/flasker à 0,33 liter
 ___ bokser/flasker à 0,5 liter
 ___ liter

Ureg6a: I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem alkohol som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige? ___ Ta ikke med innkjøp du tidligere har fortalt om.

HER SKAL DU TA MED ALKOHOL SOM ER KJØPT PÅ TAXFREE PÅ UTENLANDSK FLYPLASS ELLER BUTIKKER/UTSALGSSTEDER I ANDRE ALND ENN SVERIGE.

Hvis Ureg6a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg6b: Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige?. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller sider/rusbrus? Du kan oppgi svaret i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. (Flere svar mulig.)

SKRIV INN RIKTIG ANTALL AV HVER DRIKKE SORT I RUTENE UNDER (DET GRÅ FELTET). DU KAN KLIKKE DEG MELLOM RUTENE MED PILTASTENE.

Øl

- ___ bokser/flasker à 0,33 liter
 ___ bokser/flasker à 0,5 liter
 ___ liter

Vin

- ___ flasker à 0,375 liter
 ___ flasker à 0,75 liter
 ___ liter

Brennevin

- ___ flasker à 0,35 liter
 ___ flasker à 0,5 liter
 ___ flasker à 0,7 liter
 ___ flasker à 1 liter VANLIG PÅ TAXFREE
 ___ liter

Rusbrus eller sider

- ___ bokser/flasker à 0,33 liter
 ___ bokser/flasker à 0,5 liter
 ___ liter

Hvis Ureg1 = ja.

Ureg7a. I løpet av de siste 12 månedene, tok du med deg sigaretter, pipetobakk og/eller rulletobakk hjem fra minst én av reisene til utlandet? Innkjøp i taxfree-butikker i Norge på vei hjem regnes også med. **GJELDER IKKE SNUS.**

Ja / Nei

Hvis Ureg7a= ja.

Ureg8a. I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem sigaretter, pipetobakk og/eller rulletobakk som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass? ____

Hvis Ureg8a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg8b: Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem sigaretter, pipetobakk og/eller rulletobakk som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass. Hvor mye tok du da med deg av ulike produkter? Du kan oppgi svaret i antall 20 pakninger sigaretter, og/eller antall enkeltpakker med pipe/rulletobakk.

____ 20-pakninger **EN KARTONG ER 10*20 PAKNINGER.**

____ pakker med pipe/rulletobakkspakker **EN ENKELTPAKKE ER 50 GRAM. PÅ TAFREE FÅR MAN OFTE KJØPT EN BUNT/REMSE MED 5 PAKKER A 50 GRAM.**

Ureg9a. I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem sigaretter, pipetobakk og/eller rulletobakk som var kjøpt på tax-free på ferge som går til Norge? ____

Hvis Ureg9a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg9b: Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem sigaretter, pipetobakk og/eller rulletobakk som var kjøpt på tax-free på ferge som går til Norge. Hvor mye tok du da med deg av ulike produkter? Du kan oppgi svaret i antall 20 pakninger sigaretter, og/eller antall enkeltpakker med pipe/rulletobakk.

____ 20-pakninger **EN KARTONG ER 10*20 PAKNINGER.**

____ pakker med pipe/rulletobakkspakker **EN ENKELTPAKKE ER 50 GRAM. PÅ TAFREE FÅR MAN OFTE KJØPT EN BUNT/REMSE MED 5 PAKKER A 50 GRAM.**

Ureg10a. I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem sigaretter, pipetobakk og/eller rulletobakk som var kjøpt i Sverige? ____

Hvis Ureg10a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg10b: Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem sigaretter, pipetobakk og/eller rulletobakk som var kjøpt i Sverige. Hvor mye tok du da med deg av ulike produkter? Du kan oppgi svaret i antall 20 pakninger sigaretter og/eller antall enkeltpakker med pipe/rulletobakk.

____ 20-pakninger **EN KARTONG ER 10*20 PAKNINGER.**

____ pakker med pipe/rulletobakkspakker **EN ENKELTPAKKE ER 50 GRAM. PÅ TAFREE FÅR MAN OFTE KJØPT EN BUNT/REMSE MED 5 PAKKER A 50 GRAM.**

Ureg11a. I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem sigaretter, pipetobakk og/eller rulletobakk som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige? Ta ikke med innkjøp du tidligere har fortalt om. **HER SKAL DU TA MED TOBakk SOM ER KJØPT PÅ TAXFREE PÅ UTENLANDSK FLYPLASS ELLER BUTIKKER/UTSALGSSTEDER I ANDRE LAND ENN SVERIGE.**

Hvis Ureg11a > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg11b: Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem sigaretter, pipetobakk og/eller rulletobakk som var kjøpt utenlands i andre land enn Sverige. Hvor mye tok du da med deg av ulike produkter? Du kan oppgi svaret i antall 20 pakninger sigaretter og/eller antall enkeltpakker med pipe/rulletobakk.

____ 20-pakninger **EN KARTONG ER 10*20 PAKNINGER.**

____ pakker med pipe/rulletobakkspakker **EN ENKELTPAKKE ER 50 GRAM. PÅ TAFREE FÅR MAN OFTE KJØPT EN BUNT/REMSE MED 5 PAKKER A 50 GRAM.**

Ureg12. I løpet av de siste 12 månedene, tok du med deg snus hjem fra minst én av reisene til utlandet? Innkjøp i taxfree-butikker i Norge på vei hjem regnes også med.

Ja / Nei

Hvis **Ureg12** = ja.

Ureg12a: I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem snus som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass? ____

Hvis **Ureg12a** > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg12b Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem snus som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass. Hvor mye tok du da med deg? Du kan oppgi svaret i antall bokser eller ruller? **BÅDE LØS SNUS OG PORSJONSSNUS SKAL REGNES MED.**

____ bokser **PÅ TAXFREE SELGES VANLIGVIS RULLER PÅ 5 ELLER 10 BOKSER.**

Ureg12c:

Hvor mange av disse boksene var løssnus? **SELGES VANLIGVIS I RULLER PÅ 5 BOKSER**

____ bokser

Ureg12d:

Hvor mange av disse boksene var porsjonssnus? **HER MENES OGSÅ MINI-PORSJONSNUS. SELGES VANLIGVIS I RULLER PÅ 5 ELLER 10 BOKSER**

____ bokser

Ureg13a. I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem snus som var kjøpt på tax-free på ferge som går til Norge? ____

Hvis **Ureg13a** > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg13b. Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem snus som var kjøpt på tax-free på ferge som går til Norge. Hvor mye tok du da med deg? Du kan oppgi svaret i antall bokser eller ruller. **BÅDE LØS SNUS OG PORSJONSSNUS SKAL REGNES MED.**

____ bokser **PÅ TAXFREE SELGES VANLIGVIS RULLER PÅ 5 ELLER 10 BOKSER.**

Ureg13c:

Hvor mange av disse boksene var løssnus? **SELGES VANLIGVIS I RULLER PÅ 5 BOKSER**

____ bokser

Ureg13d:

Hvor mange av disse boksene var porsjonssnus? **HER MENES OGSÅ MINI-PORSJONSNUS. SELGES VANLIGVIS I RULLER PÅ 5 ELLER 10 BOKSER**

____ bokser

Ureg14a. I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger tok du med deg hjem snus som var kjøpt i Sverige? ____

Hvis **Ureg14a** > 0. (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg14b. : Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem snus som var kjøpt i Sverige. Hvor mye tok du da med deg? Du kan oppgi svaret i antall bokser eller ruller. **BÅDE LØS SNUS OG PORSJONSSNUS SKAL REGNES MED.**

____ bokser **SELGES VANLIGVIS I RULLER PÅ 5 ELLER 10 BOKSER.**

Ureg14c:

Hvor mange av disse boksene var løssnus? **SELGES VANLIGVIS I RULLER PÅ 5 BOKSER**

____ bokser

Ureg14d:

Hvor mange av disse boksene var porsjonssnus? **HER MENES OGSÅ MINI-PORSJONSNUS. SELGES VANLIGVIS I RULLER PÅ 5 ELLER 10 BOKSER**

____ bokser

Andre kilder

Ureg15a: Har du noen gang kjøpt alkohol i Norge som har vært betydelig billigere enn vanlig utsalgspris på Vinmonopol eller i butikk? **FOR EKSEMPEL HJEMMEBRENT, INNSMUGLET ALKOHOL, ALTSÅ ALKOHOL SOM IKKE ER KJØPT PÅ VINMONOPOLET, BUTIKK ELLER ANDRE VANLIGE UTSALGSSTEDER FOR ALKOHOL. LOVLIGE INNKJØP FRA UTLANDET, LOVLIG BRYGGING SKAL IKKE REGNES MED.**

Ja / Nei

Hvis **Ureg15a**=ja.

Ureg15b: I løpet av de siste 12 månedene, har du kjøpt alkohol i Norge som har vært betydelig billigere enn vanlig utsalgspris på Vinmonopol eller i butikk? Ja / Nei

Ureg16a: I løpet av de siste 12 månedene, hvor mange ganger kjøpte du alkohol i Norge som har vært betydelig billigere enn vanlig utsalgspris på Vinmonopol eller i butikk? Antall ganger _____

Hvis **Ureg16a** > 0 (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg16b: Vi ber deg nå om å tenke på sist gang du kjøpte billigere alkohol. Hvor mye kjøpte du av øl, vin, brennevin og/eller rusbrus/sider? Du kan oppgi svaret i bokser, flasker eller liter hva du kjøpte av ulike drikkesorter. (Flere svar mulig.)

SKRIV INN RIKTIG ANTALL AV HVER DRIKKESORT I RUTENE UNDER (DET GRÅ FELTET). DU KAN KLIKKE DEG MELLOM RUTENE MED PILTASTENE.

Øl ET BRETT ER 24 BOKSER

____ bokser/flasker à 0,33 liter

____ bokser/flasker à 0,5 liter

____ liter

Vin

___ flasker à 0,375 liter
 ___ flasker à 0,75 liter
 ___ liter

Brennevin

___ flasker à 0,35 liter
 ___ flasker à 0,5 liter
 ___ flasker à 0,7 liter
 ___ flasker à 1 liter VANLIG PÅ TAXFREE
 ___ liter

Rusbrus eller sider ET BRETT ER 24 BOKSER

___ bokser/flasker à 0,33 liter
 ___ bokser/flasker à 0,5 liter
 ___ liter

Ureg17a: I løpet av de siste 12 månedene, har du kjøpt sigaretter i Norge som har vært betydelig billigere enn vanlig utsalgspris i kiosk, butikk eller lignende? **DETTE KAN FOR EKSEMPEL VÆRE INNSMUGLET TOBAKK FRA UTLANDET.**

Ja / Nei

Hvis Ureg17a=ja.

Ureg17b: I løpet av de siste 12 måneder, hvor mange ganger har du kjøpt sigaretter i Norge som har vært betydelig billigere enn vanlig utsalgspris i kiosk, butikk eller lignende?

Hvis Ureg17b>0 (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg17c: Vi ber deg nå om å tenke på sist gang du kjøpte sigaretter i Norge som har var betydelig billigere enn vanlig utsalgspris i kiosk, butikk eller lignende. Hvor mange 20-pakninger kjøpte du?

___ 20-pakninger **EN KARTONG ER 10*20 PAKNINGER.**

(snus)

Ureg18a: I løpet av de siste 12 månedene, har du kjøpt snus i Norge som har vært betydelig billigere enn vanlig utsalgspris i kiosk, butikk eller lignende? **DETTE KAN FOR EKSEMPEL VÆRE INNSMUGLET SNUS FRA UTLANDET.**

Hvis Ureg18a=ja.

Ureg18b: I løpet av de siste 12 måneder, hvor mange ganger har du kjøpt snus i Norge som har vært betydelig billigere enn vanlig utsalgspris i kiosk, butikk eller lignende?

Hvis Ureg18b>0 (også hvis «vet ikke», «vil ikke svare»)

Ureg18c: Vi ber deg nå om å tenke på sist gang du kjøpte snus i Norge som har var betydelig billigere enn vanlig utsalgspris i kiosk, butikk eller lignende. Hor mange bokser kjøpte du? **BÅDE LØSSNUS OG PORSJONSSNUS SKAL REGNES MED.**

___ bokser

Ureg18d_1:

Hvor mange av disse boksene var løssnus? **SELGES VANLIGVIS I RULLER PÅ 5 BOKSER**

___ bokser

Ureg18d_2:

Hvor mange av disse boksene var porsjonssnus? **HER MENES OGSÅ MINI-PORSJONSNUS. SELGES VANLIGVIS I RULLER PÅ 5 ELLER 10 BOKSER**

___ bokser

Hjemmeproduksjon

Ureg19. I løpet av de siste 12 månedene, har du laget noen form for alkohol selv?

Ja/nei

Hvis Ureg20=ja.

Ureg20. I løpet av disse 12 månedene, hvor mange liter øl, vin, brennevin eller sider har du laget? (Flere svar mulig.)

___ liter øl

___ liter vin

___ liter brennevin

___ liter rusbrus eller sider

Bakgrunnsvariabler

Til slutt kommer noen bakgrunsspørsmål

Bostedskommune FØRST I SKJEMA/VANLIG STED

KommNavn

I følge våre registeropplysninger bor du i [REGKOMM] kommune. Bor du fortsatt her?

TRYKK <ENTER> Hvis IO fortsatt bor i [REGKOMM]. HVIS IKKE, SKRIV NYTT KOMMUNENAVN.

Yrkesstatus

Betrakter du deg hovedsakelig som yrkesaktiv? **MEDREGNET FAMILIEARBEID OG ARBEID SOM LÆRLING**

Ja/nei

Hvis yrkesstatus = nei

Yrkesstatus_1

Betrakter du deg hovedsakelig som...

1. ..arbeidsledig
2. ..skoleelev eller student **INKLUDERER UBETALT ARBEIDSERFARING**
3. ..alders- eller førtidspensjonist
4. ..arbeidsufør
5. ..på arbeidsavklaringspenger
6. ..vernepliktig, sivilarbeider, eller
7. ..hjemmearbeidende
8. **..annet**

Hvis yrkesstatus = ja

Yrke

Hvis Yrkesstatus_1 = 2 og IO født mellom 01.01.1992 – 31.12.1993

Russ

Er du russ denne våren?

Ja/nei

Oversikt over hvem man bor sammen med

*Siv

Er du gift eller samboer?

1. JA, GIFT/REGISTRERT PARTNER
2. JA, SAMBOER
3. NEI

Hvis Siv = 2 eller 3

*SivilStand

Hva er din sivilstatus? **HER SKAL DU REGISTRERE IOs FORMELLE SIVILE STATUS.**

1. Ugift
2. Gift/registrert partner
3. Enke/enkemann/gjenlevende partner
4. Separert/separert partner
5. Skilt/skilt partner

*AntPers

Vi vil gjerne ha en oversikt over de personer som tilhører husholdningen. Til husholdningen regner vi alle personer som er fast bosatt i boligen, og som har felles matbudsjett. Personer som er fast bosatt i boligen, men som er borte fra hjemmet, f.eks. på grunn av arbeid skal regnes med. Hvor mange personer er det i husholdningen din? **REGN OGSÅ MED IO SELV.**

:1..x

Hvis Antpers>1

Ant_barn1

Hvor mange i husholdningen er under 6 år?

Ant_barn2

Hvor mange i husholdningen er mellom 6-18 år?

Slutt

Det var det siste bakgrunnsspørsmålet og da er intervjuet over. Takk for at du tok deg tid til å delta.

Vedlegg D: Instruks til intervjuere**Statistisk sentralbyrå**
Statistics Norway**Undersøkelse om tobakk- og
rusmiddelbruk 2014**

Produktnummer 0666

Instruks**Orientering og veiledning for intervjuere****INNHold**

1 Orientering om undersøkelsen.....	53
1.1 Oppdragsgivere.....	53
1.2 Bakgrunn og formål.....	53
1.3 Motivering av IO.....	53
2 Gjennomføring av undersøkelsen.....	53
2.1 Utvalg.....	53
2.2 Avganger.....	53
2.3 Innsamlingsmetode.....	53
2.4 Intervjtid.....	53
2.5 Innsamlingsperiode.....	54
2.6 Forventninger.....	54
2.7 Informasjonsmaterieil til IO.....	54
2.8 I tilfelle IO har behov for hjelp i etterkant av intervjuet.....	54
2.9 Personvern - hva skjer med dataene etter intervjuingen?.....	54
3 Skjemaet.....	54
3.1 Om alkohol og alkoholenheter.....	55
3.2 Uregistrert konsum – handel av alkohol/tobakk i utlandet.....	55
3.3 Instruks til enkeltspørsmål.....	56
4 Vedlegg 1: Hjelpekort til intervjuet.....	59

Planlegger: Sverre Amdam sad@ssb.no

Orientering om undersøkelsen

Oppdragsgivere

Statistisk sentralbyrå (SSB) skal fra våren 2014 gjennomføre tredje runde av undersøkelsen om tobakk og rusmiddelbruk i Norge, forkortet *Rusundersøkelsen 2014*. Undersøkelsen gjennomføres i samarbeid med Statens institutt for rusmiddelforskning (SIRUS), og har blitt gjennomført en gang i året siden 2012.

Bakgrunn og formål

Hensikten med undersøkelsen er å få økt kunnskap om bruken av tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike grupper av befolkningen. Undersøkelsen vil være med å danne grunnlag for tiltak og evaluering av virkemidler på rusmiddelfeltet.

Hovedresultater fra undersøkelsen vil blant annet bli publisert i en årlig rapport fra SIRUS, samt flere andre publikasjoner. Disse kan lastes ned gratis fra: www.sirus.no/nor/Publikasjoner/Rapporter_og_skrifter

Motivering av IO

Resultatene fra undersøkelsen skal gi kunnskap om utviklingen i bruk av tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike undergrupper i befolkningen. Kunnskapen vil danne grunnlag for tiltak som kan redusere skader forbundet med bruk av disse stoffene. Resultatene fra undersøkelsen vil også gjøre det mulig å evaluere ulike virkemidler, som for eksempel kampanjer, lovendringer, og forebyggingstiltak.

Alle som er trukket ut til å delta er viktig for å gi et riktig bilde av befolkningen, også de som ikke bruker noen rusmidler. Årsaker til hvorfor man ikke bruker rusmidler er også interessant for statistikken og videre forskning.

Gjennomføring av undersøkelsen

Utvalg

Det trekkes et utvalg på 3 700 personer i alderen 16-79 år. Personer i alderen 16-30 år er overrepresentert, slik at det til sammen er ca. 1400 personer i denne aldersgruppen. Dette er fordi man er svært interessert i å få gode tall på rusmiddelbruk i den yngre delen av befolkningen. Foruten oversamplingen av de under 30 år er utvalget trukket tilfeldig fra Folkeregisteret.

Det er kun personer i alderen 16-64 år som får spørsmål om bruk av narkotiske stoffer.

En stor utfordring for telefonundersøkelser er at vi har dårlig kontaktinformasjon på yngre aldersgrupper. Siden vi har overrepresentert personer mellom 16 og 30 år i utvalget har vi en del IO uten nummer. Vi har derfor koblet på telefonnummeret til foreldre/foresatte til IO under 30 år, hvor vi ikke har funnet annen kontaktinformasjon. Det er dermed en mulighet for at man ringer til en foresatt når man kontakter IO under 30 år. Dette vil ikke være mulig å se i ringebildet.

Avganger

Personer som ikke tilhører utvalget og skal gå til avgang er:

- Personer bosatt i utlandet i 6 mnd eller mer
- Institusjonsbeboere: Forpleide personer som er fast bosatt på barnehjem, sykehjem, aldershjem, psykiatrisk institusjon og andre institusjoner i mer enn seks måneder.

IO som sitter i fengsel, eller er midlertidig innlagt på sykehus skal normalt sett intervjues.

Innsamlingsmetode

Undersøkelsen gjennomføres som en telefonundersøkelse.

Tema for undersøkelsen kan oppleves som sensitivt. Erfaringer fra tidligere år viser at det likevel fungerer godt å gjennomføre undersøkelsen som en telefonundersøkelse.

Intervjutid

Gjennomsnittlig intervjutid er beregnet til ca 25 minutter. Intervjutiden vil variere ut i fra alder og IO sitt forbruk og befatning med ulike rusmidler.

Innsamlingsperiode

Datainnsamlingen foregår fra 28. april til 28. juni 2014.

Forventninger

Det er en forventning om 60 % svar i denne undersøkelsen.

Informasjonsmaterieell til IO

Alle som er trukket ut til å delta i undersøkelsen, har fått tilsendt et informasjonsbrev, en brosjyre og et hjelpekort. Hjelpekortet har to sider hvor den ene siden viser en liste over ulike alkoholenheter, og hva som kan regnes som en alkoholenhet. Den andre siden viser en liste over tillatte alkoholkvoter for innkjøp av alkohol i utlandet, hentet fra Tollvesenet. Kortet er ment som en hjelp til IO for å beregne antall alkoholenheter, samt å lettere ha oversikt over hvor mye alkohol man har kjøpt på utenlandsturer. Intervjuet kan gjennomføres selv om IO ikke har kortet tilgjengelig.

For IO under 18 år sender vi også et informasjonsbrev til foresatte.

I tilfelle IO har behov for hjelp i etterkant av intervjuet

Tema for intervjuet kan oppleves som sensitivt. Gjennom intervjuet kan man komme inn på forhold som er problematisk for IO, f.eks eget eller andres rusmisbruk. Dersom intervjueren opplever at IO kan ha behov for hjelp og veiledning i etterkant av intervjuet, har vi avtalt med Rustelefonen at vi kan henvise IO dit. Det er vanskelig å gi noen retningslinjer for når intervjuerne skal henvise dit. Det er ment som en mulighet for intervjueren dersom man opplever at det er et behov og dersom det kan lette situasjonen for intervjueren. Telefonnummeret til Rustelefonen er: 08 58 8

Personvern - hva skjer med dataene etter intervjuingen?

Etter datafangst vil det kobles på registeropplysninger om utdanning fra skoler, fylker og Lånekassen, samt inntekt og formue hentet fra Skatteetaten. Dette gjøres for å øke utbytte av svarene, samt for å gjøre intervjutiden kortere.

Etter endt datafangst vil SIRUS få utlevert en anonym fil. Det vil si at alle kjennetegn er fjernet fra datamaterialet og at det ikke vil være mulig å kjenne igjen hvem som har svart. SIRUS vil bruke datamaterialet til å forske på bruksmønstre for tobakk, alkohol og andre rusmidler i ulike grupper av befolkningen.

Etter to år vil alt datamateriale anonymiseres og gjøres tilgjengelig for forskning via NSD. Anonymisering vil si at alle direkte og indirekte kjennemerker fjernes fra materialet, slik at heller ikke SSB vil kunne klare å bakveisidentifisere enheter i materialet.

Skjemaet

Spørreskjemaet er inndelt i bolker for hver kategori av rusmidler.

- Egenopplevd helse
- Tobakk
- Alkoholbruk
 - o Frekvens/mengde
 - o Sist gang (man drakk alkohol)
 - o Risikofylt alkoholbruk
- Reseptbelagte legemidler
- Narkotiske stoffer
 - o Cannabis
 - o Andre stoffer
 - o Nye rusmidler
 - o Prestasjonsfremmende midler
- Uregistrert konsum (handel av alkohol/tobakk i utlandet)
- Bakgrunnsspørsmål

Bolken om alkoholbruk er den mest omfattende i skjemaet, men om IO har/har hatt befatning med flere narkotiske stoffer kan denne bolken også bli noe omfattende. Bolken om uregistrert konsum er ny av året (se pkt. 3.2).

Om alkohol og alkoholenheter

Alkohol

Noen alkoholholdige drikker kan IO være usikker på om tilhører kategorien vin eller brennevin.

Kategorien vin inkluderer rødvin, hvitvin, rosévin, musserende vin, champagne/cava, og også hetvin/sterkvin, som f.eks portvin, sherry, brandy, vermut, martini og madeira.

Kategorien brennevin inkluderer vodka, rom, gin, akevitt, druebrennevin (som konjakk, grappa og brandy), fruktbrennevin (som f.eks calvados), whisky, tequila og likører.

Noen likører, som for eksempel Baileys, har bare 17 % alkohol, men regnes likevel som brennevin. Og hetvin/sterkvin som for eksempel portvin har 20 % alkohol, og regnes som vin.

Alkoholenheter

IO har fått tilsendt et hjelpekort sammen med informasjonsbrevet og brosjyren. En mer utfyllende beskrivelse følger her:

- **En alkoholenhet:**
 - ett glass vin (1,5 dl).
 - ett glass hetvin/sterkvin (8-9 cl).
 - en liten flaske/boks øl (0,33 liter)
 - en liten flaske/boks rusbrus eller alkoholholdig cider (0,28 – 0,33 liter)
 - en drink, shot, eller glass med brennevin (4cl).
- **1,5 alkoholenheter:**
 - en halvliter øl
 - en halvliter rusbrus eller alkoholholdig cider
- **Seks alkoholenheter:**
 - en sixpack små flasker/bokser øl
 - seks rusbrus/alkoholholdig cider
 - en flaske vin (0,75 liter)
 - fire halvliter øl, rusbrus eller alkoholholdig cider
- **Ni alkoholenheter:**
 - Seks halvliter øl, rusbrus eller alkoholholdig cider
 - En liten flaske brennevin (0,35 liter)
- **18 alkoholenheter:**
 - En helflaske brennevin (0,7 liter)
- Når det gjelder brennevin finnes det også flasker på 0,5 liter og 1 liter. 0,5 liter brennevin tilsvarer 12,5 alkoholenheter, og 1 liter vil tilsvare 25 alkoholenheter.

Hvor mye vin som er i et vinglass eller hvor mye brennevin som er i en drink, varierer mye for eksempel etter om det blir servert på et serveringssted eller om IO skjenker selv. Vi tar derfor utgangspunkt i at ett glass vin/hetvin er en enhet, uavhengig av hvor fullt glasset er. Det samme gjelder for brennevin. Siden beregning av alkoholenheter er såpass komplisert, er vi kun ute etter et grovt estimat.

Når det gjelder alkoholprosent for ulike typer øl, vin og brennevin, er også dette noe som varierer. For eksempel brennevin kan det være alt fra 17 % til 60 %. Vi tar ikke høyde for alkoholprosenten til det IO har drukket, og beregner enheten kun etter mengde.

Uregistrert konsum – handel av alkohol/tobakk i utlandet

Den siste bolken i skjemaet er ny av året og omhandler kjøp av alkohol og tobakk i utlandet som man tar med inn til Norge. Her stilles det en del spørsmål om IO har tatt med seg ulike produkter fra utlandet i løpet av de siste 12 måneder. Hjelpekortet tilsendt IO skal være til hjelp for å huske kvotene for innkjøp av alkohol.

Registrering av alkoholkjøp i utlandet – Nytt oppsett i skjemaregistreringen!

Noen spørsmål i den nye bolken dreier seg om å kartlegge hvor mye og hvilke typer alkohol IO handlet ved sist utenlandstur, det vil si kjøp på taxfree, handel i Sverige, handel på båt til Norge, eller annen handel i utlandet. I denne spørsmålsrekken har vi laget et litt spesielt oppsett i skjemaregistreringen som alle intervjuere må være kjent med før de begynner å intervju. Registreringen er ikke helt ulik husholdningsregistreringen slik man gjøres det i for eksempel LK-panel.

I stedet for at vi må spørre om hver enkelt alkoholsort for seg har vi samlet spørsmålet om kjøp av flere ulike alkoholsorter i samme spørsmål. Dette sparer både tid og gjør intervjuet mindre omstendelig. Du skal dermed ikke spørre om hver enkelt alkoholenhet! Her er det meningen at IO skal ramse opp hvilke sorter han/hun har kjøpt og hvor mye av hver. Du må deretter trykke deg frem til riktig kategori i listen under (det grå feltet) og sette inn riktig tall. Du ser hvilken kategori du er på i grønn skrift. Du kan også se på kolonnen til venstre i det grå feltet for å orientere deg om hvor du er i listen (ringet rundt).

Om IO for eksempel oppgir at han/hun har kjøpt fire flasker vin ved forrige taxfreehandel må du bla deg ned til «antall flasker vin a 0,75 liter» og sette inn riktig antall.

Når du har registrert alt IO oppgir klikker du deg ned til siste kategori i ruten nederst til høyre (liter rusbrus) og trykker enter.

SIRUS2014 - Endre kontaktopplysninger
413 OLSEN KRISTINE, tlf 93644010, Alder: 20 år.

Uregistrert konsum.
Tax-free på norsk flyplass.

Vi vil nå be deg om å tenke på sist gang du tok med deg hjem alkohol som var kjøpt på tax-free på norsk flyplass. Hvor mye tok du da med deg av øl, vin, brennevin og/eller sider/rusbrus? Du kan oppgi i bokser, flasker eller liter hva du tok med deg av ulike drikkesorter. Flere svar mulig.

Skriv inn riktig antall av hver drikkesort i rutene under (det grå feltet). Du kan klikke deg mellom rutene med piltastene

Vin
Antall flasker a 0,75 liter

	bx1	bx2	bx3	bx4	bx5
Ureg3b_et					
Ureg3b_vin			4		
Ureg3b_brenne					
Ureg3b_rusbrus					

Gammel 19/33 Endret Med feil Sett inn SIRUS2014 Intervjujng

Instruks til enkeltspørsmål

Vær forsiktig med å bruke kategoriene "vet ikke" og "neker" hvis de ikke spesielt står i spørsmålsteksten. Det er viktig å prøve å få IO til å gi et annet svar, men uten å presse i noen retning. Noen ganger kan IO trenge litt tid for å komme frem til svaret, og da er det viktig å være tålmodig. Når IO likevel svarer "vet ikke" eller neker å svare, pass da på at du bruker riktig tast - "F8" for "vet ikke" og "F9" for "neking", eller spørsmålstegnknapp og utropstegnknapp i verktøylinja.

Av og til røykere

Vi ønsker å få med personer som vanligvis røyker, selv om de ikke har røykt den siste tiden (Røyk_2: "Røyker du nå eller vanligvis...").

Avhold

Her skal alle alternativer leses opp. Spørsmålet er formulert på denne måten for å muliggjøre sammenligning over tid og mellom land.

Avhold2

Dette er nytt for 2014 og er ment som en kartlegging av grunner til ikke å drikke alkohol/drikke sjelden. Spørsmålene blir stilt både til de som ikke har drukket alkohol de siste 12 månedene, og til de som sier de har drukket sjeldnere enn månedlig det siste året.

Type-spørsmålene

I denne bolken skal vi kartlegge hvilke alkoholtyper IO har drukket siste fire uker, hvor ofte IO har drukket hver av alkoholtypene og mengden.

Ang kartlegging av mengde - her er det to veier i skjema:

- IO som drikker ukentlig
- IO som drikker sjeldnere enn en gang i uken

For IO som drikker aktuell alkoholtipe ukentlig: her ønsker vi å kartlegge faktisk gjennomsnittlig forbruk pr uke for de siste fire ukene.

For IO som drikker aktuell alkoholtipe sjeldnere enn ukentlig: kartlegge faktisk forbruk siste fire uker.

Det kan være mest utfordrende å kartlegge forbruket for IO som drikker ukentlig, da de blir bedt om å oppgi et snitt pr uke. Det betyr at IO først må huske alt IO har drukket de siste fire ukene, og deretter beregnet et gjennomsnitt pr uke. Det vil være en enklere oppgave for IO som har et regelmessig drikkemønster enn for IO som ikke har det.

Mengde-spørsmålene

Her skal vi kartlegge hvor ofte IO har drukket ulike mengder alkoholenheter. Det er i disse spørsmålene alkoholenhet-begrepet introduseres. For IO som for eksempel på det meste har drukket 6-11 alkoholenheter, skal vi også kartlegge hvor ofte de har drukket mengde-kategoriene under (3-5 alkoholenheter og 1-2 alkoholenheter).

Sistgang_3

Med måltid menes hovedmåltid som frokost, lunsj, middag eller kveldsmat.

Sistgang_5

I svaralternativ 5, ”...var alene”, tenker vi både på situasjoner hvor man faktisk er alene på et sted, som for eksempel hjemme, og også situasjoner hvor man sitter alene på et sted med mange andre mennesker, som for eksempel et utested.

Audit2 og Audit 3

Disse spørsmålene kan virke repeterende for IO, da de tidligere har svart på nesten det samme i Mengde-spørsmålene. Forskjellen på Audit2/Audit3 er at referanseperioden er 12 måneder, og ikke fire uker som i Mengde-spørsmålene.

Grunnen til at Audit-spørsmålene er med, er fordi de representerer en annen måte å måle alkoholbruk på. De er et sett av spørsmål som til sammen gir en score på risikofull alkoholbruk. De ble utviklet av WHO og brukes internasjonalt.

Spørsmål om narkotika

Vi kartlegger først forbruk av cannabis, deretter andre narkotiske stoffer og til slutt nye rusmidler.

Andre narkotiske stoffer er kokain, ecstasy, amfetaminer, relevin, heroin, ghb/gbl og lsd. Dvs stoffer som har vært i bruk i lengre tid.

Nye rusmidler omfatter stoffer som ofte kalles «legal highs» eller «research chemicals», og som blant annet markedsføres som lovlige varianter til illegale stoffer (selv om de er ulovlige). Stoffene deles inn i to grupper

- Syntetiske cannabinoider
- Syntetiske katinoner

I tillegg har vi en kategori for andre nye rusmidler for å kunne fange opp helt nye typer.

Disse stoffene går under mange navn:

Syntetiske cannabinoider (når det selges som urteblander) kalles også “herbal blends” og “incense” som fellesbetegnelse, men selges under produktnavn som: «Spice», “K2”, “K2 Summit”, “Spice Gold”, “Spice Silver”, “Spice Diamond”, “Genie”, “Zohai”, “Yucatan Fire”, “Banana Cream Nuke”, “Aroma”, og “Red X Dawn”. Når det selges i pulverform har det vanligvis navn som AM-2201, JWH-018 osv.

Syntetiske katinoner (mephedrone er vanligst) kan selges under navn som “M-Cats”, “Meph”, “Drone”, “Mmcat”, “Miaow Miaow”, “Bubbles”, “Rush”, “Drone”, “Bounce” og “Sub-coca”. Mephedrone markedsføres også som “research chemicals”, “badesalt”, “plantegjødning”, “luftrenser”.

Can2 og Can9

En gang kan også være et eller flere trekk, det må ikke nødvendigvis være en hel joint/pipe. IO kan også ha prøvd eller brukt cannabis ved for eksempel å spise det eller drikke te eller lignende. Det skal også regnes med.

Can8

Hvis det er vanskelig for IO å si nøyaktig hva som ble brukt siste gang er det viktig å få frem om det ble kjøpt eller ikke.

Ans6 og Ans10

Hensikten med disse spørsmålene er ikke å kartlegge hvilke måneder IO har brukt kokain/amfetamin, men å hjelpe IO å telle antall måneder hvor man har brukt det. Dersom IO ikke husker nøyaktig, be IO anslå hvor mange måneder det er snakk om.

NegKons2-7

Det kan være vanskelig for IO å vite om vedkommende som har utsatt IO for skade, fornærmelser eller lignende er alkoholpåvirket eller narkotikapåvirket, eller begge deler. Hvis IO for eksempel en gang har vært redd for at en person som var påvirket skulle skade han/henne, men IO klarer ikke avgjøre om vedkommende var påvirket av alkohol eller narkotika, skal episoden registreres ett av stedene.

Vekstreduserende preparater

Vi skal kartlegge bruk av preparater som ikke er tillatt i Norge og bruk utenfor legens foreskrivning. Dvs at man enten har skaffet seg stoffene ulovlig eller bruker mer eller på annen måte enn det legen har forskrevet.

AntPers

Vi er her ute etter kosthusholdningen. Det betyr at man er felles om mat- og boutgiftene, men det er ingen betingelse at personene spiser til de samme tidene eller er i slekt med hverandre. Personer som ikke bor fast sammen med IO, skal holdes utenfor.

Hvem skal regnes som fast bosatt i en bolig?

Hovedregelen er at en person skal regnes som fast bosatt der vedkommende regelmessig tar sin døgnhvile. Det er imidlertid en del spesielle regler og unntak å være oppmerksom på.

1. Ektefeller/samboende med felles bolig, regnes alltid som fast bosatt i denne boligen, også i de tilfeller én eller begge er fraværende på grunn av arbeid (f.eks. er til sjøs), skolegang/studier eller vernepliktjeneste. I tilfeller der ektefeller/samboende har flyttet fra hverandre, skal de regnes til hver sin husholdning selv om boet ennå ikke er skiftet, og de derfor juridisk fortsatt eier en bolig i fellesskap. Ektefelle/samboer som er fast bosatt i institusjon regnes ikke med i husholdningen (se pkt 5).

2. Personer 18 år og over som er registrert som fast bosatt hos sine foreldre, men som er fraværende p.g.a. skolegang/studier skal bare regnes som fast bosatt i foreldrehjemmet hvis de bor hjemme minst 4 dager pr. uke. Denne regelen er viktig. Den bryter med en hovedregel i folkeregistrenes bostedsregistrering. Dette innebærer bl.a. at enslige studenter i de fleste tilfeller skal registreres som egen husholdning på det faktiske oppholdsstedet, og ikke som en del av foreldrehusholdningen.

3. Unge under 18 år som bor borte p.g.a. skolegang skal regnes som bosatt i foreldrehjemmet.

4. Et midlertidig opphold som en vet er av mindre enn 6 måneders varighet regnes ikke som fast bosetting på oppholdsstedet, med mindre oppholdsstedet er personens eneste bostedsmessige tilknytning i dette tidsrommet.

5. Forpleide (også barn) i institusjoner og personer anbrakt i privat pleie, regnes som fast bosatt på oppholdsstedet dersom oppholdet antas å vare i minst 6 måneder. Personer som er innlagt på andre sykehus eller er innsatt i fengsel, skal regnes som fast bosatt der de hadde sitt faste bosted før innleggelsen/innsettelsen.

6. Personer som avtjener vernepliktjeneste skal regnes som bosatt i den husholdningen de tilhørte før de dro til militæret, og skal svare ut fra det.

SivStat

Her skal du registrere IOs formelle sivilstatus.











Lykke til med intervjuingen!

Vedlegg 1: Hjelpekort til intervjuet

Side 1

Hjelpekort til undersøkelse om tobakk- og rusmiddelbruk i Norge

Her finner du en beskrivelse av hva vi mener med alkoholenheter. Illustrasjonen er ment som en hjelp til deg når du skal svare på noen av spørsmålene i telefonintervjuet. Du kan ha kortet foran deg når intervjueren ringer.





	eller		eller		= 1 alkoholenhet
En flaske øl		Et glass vin		Et glass hvitvin	
	eller		eller		= 1 alkoholenhet
En drink		En skottdram		Et glass brennevin	
					= 1,5 alkoholenhet
		En halvliter øl			
	eller		eller		= 6 alkoholenheter
En vinflaske		En sekspack øl		Fire halvliter øl	



Statistisk sentralbyrå
statistik.no

Hjelpkort til undersøkelse om tobakk- og rusmiddelbruk i Norge

Her finner du en liste over Tollvesenets kvoter for kjøp av alkohol i utlandet/taxfree. Illustrasjonen er ment som en hjelp til deg når du skal svare på noen av spørsmålene i telefonintervjuet. Du kan ha kortet foran deg når intervjueren ringer.

Alternativ 1	 <p>1 liter brannevin + 1,5 liter vin (2 flasker) + 2 liter øl (6x0,33 l)</p>
Alternativ 2	 <p>3 liter vin (4 flasker) + 2 liter øl (6x0,33 l)</p>
Alternativ 3	 <p>5 liter øl (16x0,33 l)</p>
Alternativ 4	 <p>1 liter brannevin + 3,5 liter øl (7x0,5 l)</p>



Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9135-7 (elektronisk)



Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway